

จินตนาการใหม่และ “ผู้หญิงลาวแบบใหม่”

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตามนโยบายพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ทำให้การนิยามความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” หรือ “อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว” เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื้อหาของวิทยานิพนธ์บทนี้ เป็นการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” ภายใต้นโยบาย “จินตนาการใหม่” หรือ “กลไกเศรษฐกิจแบบใหม่” ของประเทศ สปป.ลาว ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นช่วงแห่งความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งของสังคมลาว หลังจากที่ได้ผ่านการเปลี่ยนระบอบการเมืองการปกครองมาสู่ระบอบสังคมนิยมมาแล้วระยะหนึ่ง เพราะว่าเป็นช่วงเวลาที่ได้หันเหระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างชัดเจน ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมลาวอย่างลึกซึ้งกว้างขวางในทุกมิติ

เนื่องจาก ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญดังกล่าวข้างต้นนี้ มีผลต่อการการสร้างอัตลักษณ์ “ผู้หญิงลาวแบบใหม่” ขึ้นมาด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาล สปป.ลาว ในการนิยามความหมายของผู้หญิงลาวเพื่อตอบสนองแนวทางใหม่ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งนโยบายใหม่ทางเศรษฐกิจทำให้ลาวต้องเปิดรับเอาการช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเปิดรับการลงทุนจากนายทุนจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายทุน การเคลื่อนย้ายแรงงาน มีการเดินทางเข้า-ออกของคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งทางด้านชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำคัญก็คือ มีการเปิดรับสื่อจากภายนอกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้และความเข้าใจของประชาชนลาวต่อโลกภายนอกและก่อให้เกิดเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่สำคัญก็คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลการปรับเปลี่ยนทางความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” โดยรัฐบาล สปป.ลาวพยายามสร้างความหมายของ “ผู้หญิงลาว” ให้กับผู้หญิงทั่วประเทศเพื่อที่จะทำให้ผู้หญิงลาวมีวิถีคิดและวิถีการปฏิบัติที่สอดคล้องไปกับสถานะการของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นภายในสปป.ลาว ด้วย

ฉะนั้น เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงในการสร้างความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” หรือ “อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว” โดยรัฐบาล สปป.ลาวภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่อย่างชัดเจน จึงมี

ความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมของลาว นับตั้งแต่ช่วงที่ลาวเริ่มใช้นโยบาย “จินตนาการใหม่” เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว ตลอดจนเข้าใจ ปฏิกริยาของผู้หญิงลาวกลุ่มต่าง ๆ ในปัจจุบันต่อ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ที่รัฐบาล สปป.ลาว สร้าง ขึ้น

4.1 นโยบาย “จินตนาการใหม่”

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในช่วงปี พ.ศ. 2518 มาสู่ระบอบการ ปกครองแบบสังคมนิยม “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” และ “รัฐบาลลาว” มีความมุ่งหวังเป็นอย่าง สูงที่จะนำระบบเศรษฐกิจของลาวให้ก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมตามความมุ่งมั่น ประารถนา แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลลาวได้ประสบผลสำเร็จ ในการปฏิวัติชาติประชาธิปไตยและเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศมาสู่ระบอบการ ปกครองแบบ “สังคมนิยม” แล้วก็ตาม แต่ว่าชัยชนะดังกล่าว ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งทลาย และความเสียหายจากสภาวะสงครามในยุคของการกอบกู้เอกราชและอิสรภาพแห่งชาติ ได้ทำให้ ระบบเศรษฐกิจของลาวในช่วงเริ่มต้นของระบอบสังคมนิยมต้องตกอยู่ในสภาพที่เกือบจะล้มละลาย (อนันทร์ พุฒิชัย, 2547: 55) สภาพการณ์เช่นนี้ ได้กลายมาเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ในการกิจการ สร้างชาติและพัฒนาประเทศชาติของลาวในการก้าวไปสู่การเป็นประเทศสังคมนิยมอย่างสมบูรณ์

กล่าวได้ว่า การที่จะนำเอาระบบเศรษฐกิจของลาวให้ก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบ สังคมนิยมต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งปัญหาของความขัดสนในด้าน งบประมาณ ปัญหาความยากจนของประชาชน การขาดแคลนสินค้าอุปโภคและบริโภค ปัญหาภัย เงินเฟ้อและปัญหาการบริหารงานการผลิตที่ไร้ประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ได้ส่งผลเป็นอย่างสูงต่อ การกิจการสร้างชาติและพัฒนาประเทศชาติของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว ดังปรากฏในคำกล่าวของท่านไกสอน พมวิหาน เลขาธิการใหญ่ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสร้างชาติและการพัฒนาประเทศของลาว ดังนี้

“การฟื้นฟูเศรษฐกิจ ขยายการผลิต คัดสร้างและก่อสร้างเศรษฐกิจ ตามทิศทางสังคม นิยมของพวกเรานั้น ถึงแม้ว่า มีความสะดวกอันเป็นพื้นฐานหลายประการก็ตาม แต่ก็ยัง ประสบกับความยุ่งยากสับสนในหลายด้าน เศรษฐกิจอยู่ในเขตเก่า ซึ่งด้วยพัฒนาอยู่แล้ว ยังได้ถูกสงครามทำลายอย่างหนักหน่วง ส่วนเขตปลดปล่อยใหม่ยังถูกผลสะท้อนอย่าง มากมายจากเศรษฐกิจล้าเมืองขึ้นแบบใหม่ และขึ้นกับตลาดต่างประเทศ พวกเราจึงได้ จัดแบ่งกำลังคน กำลังทรัพยากรให้แก่การป้องกันชาติและให้ประชาชนจำนวนหลายแสน

คนที่ถูกศัตรูกวาดเอาไปนั้นคืนกับมาบ้านเดิม เพื่อก่อสร้างชีวิตใหม่ให้เป็นปกติ ชั่วบ่
หน้า (ยิ่งไปกว่านั้น) หลายเขตของประเทศยังประสบกับภัยธรรมชาติอย่างหนักหน่วง
ภัยแห้งแล้ง ภัยน้ำท่วมปี ค.ศ. 1978-1979 เขตกลาง (ภาคกลาง) เขตใต้ (ภาคใต้) นับว่า
เสียหายหลายที่ไม่เคยมีในรอบ 10 ปีมานี้ ในขณะที่เดียวกันศัตรูฆ่าผู้คนเขียว (ยัง
ดำเนิน) กลอุบายในการทำลายเศรษฐกิจของพวกเรา อันเหี้ยมโหด (ที่ทำให้) ชีวิตการ
เป็นอยู่ของประชาชนเราพบกับความยุ่งยากและเหี้ยมโหดให้สภาพเศรษฐกิจอยู่ในสภาพ
ปกติ (สภาพไม่ปกติ)”

(Äj|°- ²Ö´ò¹³⁄₄, 1981)

คำกล่าวของ ประธาน ไกสอน พมวิหาน ข้างต้นนี้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึง
อุปสรรคหลายประการที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ขยายการผลิตและสร้างเศรษฐกิจให้ไปตาม
ทิศทางของระบอบสังคมนิยมแล้ว ยังเน้นให้เห็นถึง แนวความคิดในการสร้างสำนึกร่วมกันของคน
ภายในชาติหลายประการต่อการกิจการในการสร้างชาติและพัฒนาประเทศ ตัวอย่าง เช่น แนวความคิดที่
เน้นให้เห็นถึง “ใครคือมิตรและใครคือศัตรู” เพื่อเป็นการกระตุ้นความรู้สึกให้กับประชาชน ซึ่ง
ก่อให้เกิดพลังในการปฏิบัติภารกิจการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศตามแนวทางของพรรคประชาชน
ปฏิวัติลาวและรัฐบาลลาว ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า เนื้อหาเหล่านี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้าง
ความรู้สึกให้กับประชาชนภายในชาติให้เกิดความร่วมมือกันในการสร้างชาติ

นอกจากเหตุผลดังกล่าวนี้ ยังพบว่า พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ยังมีความต้องการที่จะ
ปรับตัวเองให้สอดคล้องไปกับสภาพการของระบบการเมืองและเศรษฐกิจโลกที่เกิดการผันผวน
เป็นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2523 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของผู้นำประเทศ
สหภาพโซเวียต ซึ่งในช่วงนั้นเองก็คือ Mikhail Gorbachev ที่ขึ้นมามีอำนาจในช่วงเดือนมีนาคมปี
พ.ศ. 2528 ซึ่ง Gorbachev มีนโยบายยุติการเผชิญหน้าและการแข่งขันสร้างอาวุธกับ
ประเทศตะวันตกและต้องการยุติความขัดแย้งกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน Gorbachev
ต้องการร่วมมือสร้างสันติภาพและแก้ไขความขัดแย้งในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกโดยสันติวิธี นโยบาย
ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ก็คือ “นโยบายแนวคิดใหม่ในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ” (New
Thinking in Foreign Policy) ในทางการเมืองและเศรษฐกิจ Gorbachev ได้เสนอนโยบาย “Glasnost-
Perestroika” ซึ่งหมายถึง “นโยบายเปิดและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ” นโยบายดังกล่าวนี้
เกิดขึ้นก็เพื่อที่จะทำให้มีการปฏิรูประบบการเมืองของสหภาพโซเวียตให้เป็นประชาธิปไตยโดยเร็ว
ที่สุดและยังให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยการนำกลไกเศรษฐกิจแบบใหม่มา
ใช้ (สุรชัย ศิริไกร, 2548:97) ซึ่งนโยบายดังกล่าว ได้ส่งผลต่อระบบการเมืองและเศรษฐกิจโลก
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ส่งผลต่อกับระบอบการเมืองและเศรษฐกิจของลาวเช่นเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้

ได้สะท้อนให้เห็นผ่านแนวความคิดที่สำคัญของท่าน ไกสอน พมวิหาน เกี่ยวกับสภาพการณ์ที่ผันแปรของโลกซึ่งส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจการเมืองของลาวเอาไว้ว่า

“ในสภาพการณ์สากลและภาคพื้นที่ยี่สิบแปดปีอย่างสับสนที่สุดนั้น การที่ก้าวขึ้นสู่สังคมนิยมโดยตรง สำหรับประเทศเขา ซึ่งเป็นประเทศที่เศรษฐกิจ วัฒนธรรมด้อยพัฒนาเกินไป รากฐานวัตถุเทคนิค (เทคนิค) เกือบว่ามีเพียงจกอย่าง (ไม่มีอะไรสักอย่าง) ผลร้ายที่ตามมาของสงครามเป็นอันหนักหน่วงหลาย อันเป็นปัญหายุ่งยาก สับสนและใหญ่ที่สุด ชั่วบ่พอ (ยิ่งไปกว่านั้น) พวกเราต้องเผชิญหน้ากับแผนการหลังสงครามของจักพัค (จักรพรรดินิยม) ต้องสู้รบกับการฆ่าเพฆ่าตาย (ทำลาย) ในหลายด้านของลัทธิขยายอำนาจเขตแผ่อำนาจที่หวังให้ประชาชนเราอ่อนเปลี้ยลง (อ่อนแอลง) เพื่อจะกลืนกิน อันเป็นทบททดสอบอันใหญ่หลวงต่อความตัดสินใจของพรรคฯ เขา และประชาชนเขาฮัดให้การต่อสู้เพื่อแก้ไขปัญหา “ไผชนะไผ” (ใครชนะใคร) ระหว่าง 2 เส้นทาง สังคมนิยมและทุนนิยม อยู่ในประเทศเขา ที่เกี่ยวพันอย่างสนิทแน่นกับการต่อสู้กับปัญหาทำฮิด (ปัญหาแรก) ที่เป็นปรปักษ์ (ปรปักษ์) กับการปกป้องรักษาความเป็นเอกราชอิสระสภาพที่ยาด (แย่งชิง) มาได้ ก่อสร้างและปรับปรุงระบอบใหม่ ปกป้องรักษาป้อมด่านหน้าของสังคมนิยมอยู่ในภาคพื้นนี้ ยิ่งเพิ่มความดุเดือดเขี้ยวเข็ญขึ้นต็ม (เพิ่มขึ้น)”

(Äj!°- 2Ö´,ò¹³⁄₄-, 1986)

เนื้อหาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของ ท่านไกสอน พมวิหาน ต่อกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ที่ไม่เพียงแต่ส่งอิทธิพลต่อหลายประเทศในโลกเท่านั้น แต่ที่สำคัญยังสะท้อนให้เห็นถึงจุดที่ทำให้ลาวต้องกลับมาทบทวนและพยายามปรับตัวเองให้สอดคล้องไปกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น ฉะนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองต่อกับสภาวะการดังกล่าว พรรคฯ และรัฐบาลลาวจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเชิงนโยบายใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นดังกล่าว ฉะนั้นจากเนื้อหาดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามจากพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ในการปรับตัวเองเพื่อสอดคล้องกับสภาพที่ผันผวนเพื่อให้ก้าวไปสู่การเป็นระบอบ “สังคมนิยมอย่างสมบูรณ์” ตามความมุ่งมาดปรารถนา

นอกเหนือจากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ใน สปป.ลาวเองในช่วงนั้น ก็ยังประสบกับปัญหาด้านการบริหารงานของรัฐบาลสปป.ลาวที่ยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศต้องประสบกับปัญหาและไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร ในช่วงนั้นเองภายหลังที่นายกรัฐมนตรีและเลขาธิการพรรคฯ ท่านไกสอน พมวิหาร พร้อมกับคณะได้เดินทางกลับมาจากการไปพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนาย Gorbachev ที่ กรุงมอสโคว์ ใน

เดือนสิงหาคม พ. ศ. 2528 แล้ว ได้มีการตอบรับนโยบายของผู้นำโซเวียตโดยทันที โดยมีการนำเอาแนวคิดดังกล่าวเข้าหารือในที่ประชุมของสมัชชาพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ครั้งที่ 4 ในเดือนพฤศจิกายน พ. ศ. 2529 (สุรัชย์ สิริไกร, 2548:97)

การดำเนินนโยบายการปฏิรูประบบเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ พรรคฯ และรัฐบาล สปป. ลาว มีความเชื่อมั่นว่า จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาด้านการบริหารของรัฐและยังเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อที่จะนำประเทศ สปป.ลาว ก้าวไปสู่การหลุดพ้นจากความเป็นประเทศ “ทุกข์ยาก” และ “ด้อยพัฒนา” ดังนั้นพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวจึงได้ทบทวนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจใหม่อีกครั้งหนึ่งพร้อมทั้งเริ่มการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขึ้นมา

ในปีนั้นเอง วาระการประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ในปี พ.ศ. 2529 ที่นครหลวงเวียงจันทน์ ได้มีมติรับรองเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 2 (2529-2535) และรับรองเอาแผนนโยบายการพัฒนาประเทศที่เรียกว่า “นโยบายจินตนาการใหม่” หรือ “กลไกเศรษฐกิจใหม่” (New Economic Mechanism: NEM) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 2 ของลาวที่ได้ถูกนำเข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของลาวที่กำลังประสบความล้มเหลว และนโยบายจินตนาการใหม่นี้ดังกล่าว เป็นนโยบายที่มีหลักการที่สำคัญเพื่อจะแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) การแก้ไขปัญหาความขาดแคลนด้านเสบียงอาหารและปัญหาความยากจนของประชาชนบรรดาเผ่า
- 2) การดำเนินนโยบายจำกัดและยุติการถางป่าเห็ดไซ่ (ทำไร่)
- 3) การดำเนินระบบแบ่งเขตเศรษฐกิจและวางแผนการพัฒนาชนบทและตัวเมือง
- 4) สร้างระบบกฎหมายของรัฐ (รัฐธรรมนูญ) กฎหมายคุ้มครองรัฐและคุ้มครองเศรษฐกิจ
- 5) ยกเลิกระบบกลไกคุ้มครองเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์
- 6) ขยายความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในโลก
- 7) เสริมสร้าง สนับสนุนและสร้างเงื่อนไขให้สังคมมีความเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย

(ศูนย์กลางพรรคฯ , 1986 อ้างใน เต็งเม้ง อย่างลือชัย, 2550:29)

นอกจากจะเป็นนโยบายหลักในการแก้ไขสิ่งดังกล่าวแล้ว พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ยังได้ให้ความหมายหรือการนิยามการเปลี่ยนแปลงใหม่ด้วยเพื่อที่จะทำให้ประชาชนภายในชาติมีสำนึกและวิธีปฏิบัติร่วมกันตามที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวต้องการ ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาของมติ

การประชุมใหญ่ครั้งที่ 5 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2534 ได้กำหนดเอาไว้ว่า

“ความหมายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาววางออกนั้น เนื้อแท้ของการปฏิวัติ ซึ่งแน่วแน่สืบทอดและเสริมขยายบรรดาผลที่ยาตราได้ (แย่งชิงมาได้) การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในเมื่อก่อนเห็นว่าจำเป็น แต่ในปัจจุบันเห็นว่าบ (ไม่) สอดคล้องอีกแล้ว แกไขข้อบกพร่องที่กีดขวางการเสริมขยายความสามารถบ่มชื้อนของประเทศชาติ นำเอาภารกิจพัฒนาประเทศชาติก้าวขึ้นถึงจุดหมายด้วยจังหวะอันเหมาะสม แนวทางการเปลี่ยนแปลงรอบคอบด้านนั้นมีความจำเป็นที่สุดในสภาพความเป็นจริงของลาวเฮา อันเป็นการเสริมขยายระบอบประชาธิปไตยในทุกขงเขต (ทุกภาคส่วน) ของชีวิตสังคม เป็นการปรับปรุงและขยายเศรษฐกิจสินค้าทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ทางด้านวัตถุและจิตใจของประชาชนดีขึ้นเป็นก้าวๆ สร้างบันดาประณมปัจจัย (ปัจจัยพื้นฐาน) ให้แก่การก้าวขึ้นสังคมนิยมเทื่อละก้าว (ทีละก้าว) ของประเทศลาวเฮา จุดหมายของพรรคฯ เฮาแม่นแรงใส่บรรลุจุดหมายแห่งการก้าวขึ้นสู่สังคมนิยม เป็นสังคมนิยมที่อั้งมี (ร่ำรวย) ประเทศชาติเข้มแข็งและมีความศิวิไลซ์ ยุติธรรม”

(1½«¾®Ė-Ėí,,òĕ½¾¾©Á¹Ė±¾©, 2003)

การให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงจากพรรคฯ และรัฐบาลลาวดังกล่าว ไม่เพียงแต่ต้องการที่จะแสดงให้เห็นภารกิจในการสืบทอดภารกิจในการสร้างชาติและเสริมขยายต่อแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวเท่านั้น แต่ที่สำคัญความหมายดังกล่าว ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามจากพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวที่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของประชาชนลาวให้หันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับภารกิจการสร้างชาติภายใต้นโยบายใหม่ด้วย ตัวอย่างเช่น การเน้นให้เห็นถึงอุปสรรคของการพัฒนาประเทศว่ามีความจำเป็นอย่างไรจึงต้องการที่เปลี่ยนแปลงใหม่และจำเป็นอย่างไรที่จะต้องได้รับการร่วมมือจากทุกส่วน เพื่อที่จะทำให้ประเทศลาวก้าวขึ้นสู่การเป็น “สังคมนิยมที่ร่ำรวยเข้มแข็งและมีความศิวิไลซ์ ยุติธรรม” ตามความปรารถนาของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่านโยบาย “จินตนาการใหม่ หรือ กลไกเศรษฐกิจใหม่”¹ ดังกล่าว ได้ถูกนำเข้ามาใช้เพื่อแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่กำลังย่ำแย่ของลาวที่เกิดขึ้น

¹ “จินตนาการใหม่หรือเรียกอีกอย่างคือ กลไกเศรษฐกิจใหม่” (New Economic Mechanism) เป็นนโยบายการปฏิรูประบบเศรษฐกิจแบบใหม่และเปิดประตูสู่โลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีหรือระบบการค้าเสรีของลาวใน

ในช่วงนั้น แต่ในอีกด้านหนึ่ง นโยบายดังกล่าวก็เหมือนกับเป็นการเปิดพื้นที่ให้มองเห็นถึงการลดหย่อนอำนาจการควบคุมเศรษฐกิจจากส่วนกลางและการกระจายอำนาจสู่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น และอีกด้านหนึ่งก็เปรียบเสมือนดังกุญแจที่เปิดประตูให้กับประชาชนลาวได้มีโอกาสออกสู่โลกภายนอกมากขึ้น โดยการเปิดรับเอาการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามา มีการเคลื่อนย้ายทุน เคลื่อนย้ายแรงงาน มีการรับเอาการช่วยเหลือจากต่างประเทศเข้ามา มีการรวมกลุ่มของประเทศในเขตเอเชียไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีการเข้าออกของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางสัญชาติและวัฒนธรรม ที่สำคัญก็คือ มีการเปิดรับสื่อจากโลกภายนอกเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า ถึงเวลานี้ มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน และเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในลาวตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการเกิดขึ้นของสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ของเอกชน อย่างเช่น นิตยสาร วรรณศิลป์ นิตยสารเมืองลาว นิตยสารดิศัพทวาริ นิตยสารทาเก้ท และ นิตยสารไซโยลาว (ลำพอง คัญทลวัน, 2551)

จะเห็นได้ว่า การที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการลบล้าง “กลไกการคุ้มครองเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์” และ “การบริหารแบบเกื้อกูล” ที่รัฐบาล สปป.ลาว เคยมีบทบาทต่อประชาชนในลักษณะรวมศูนย์อำนาจ โดยหันมาส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี เปิดให้มีการกระจายสินค้าแบบเสรี และเปิดรับการร่วมมือกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้การค้าของประเทศ สปป.ลาวขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีเครือข่ายการค้ากว้างขวางขึ้น ทำให้การกระจายสินค้าขยายตัวจากตัวเมืองไปสู่ชนบท ตลาดการซื้อขายทั้งภายในและต่างประเทศก็ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นผ่านการรายงานของคณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรคฯ ดังนี้

“ใน 20 ปี ที่ผ่านมา อำนาจการปกครอง ประชาธิปไตยประชาชน ได้รับการสร้างตั้งขึ้นเป็นระบบเอกภาพ แต่ศูนย์กลางลงไปถึงท้องถิ่น รากฐาน และได้รับการบูรณะให้หนักแน่นขึ้นเป็นก้าว ๆ เพื่อปฏิบัติภาระบทบาทคุ้มครองรัฐ และคุ้มครองเศรษฐกิจ สังคม ตามระเบียบกฎหมาย บทบาทการนำของพรรคฯ ได้รักษา การเชิดชูเสริมขยายในทุกขงเขตชีวิตสังคม บรรดาองค์การจัดตั้งมหาชน ได้รับการปรับปรุงคัดแปลงทางด้านการจัดตั้งและรูปการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องไปกับเงื่อนไขใหม่ ประชาชนบรรดาเผ่าและชนคนต่าง ๆ มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้ชมใช้และเสริมขยายสิทธิเป็นเจ้าของตนบนพื้นฐานรัฐธรรมนูญและกฎหมายซึ่งแสดงออกอย่างเด่นชัดในน้ำใจ

เวลาต่อมา ซึ่งในปัจจุบันก็ยังใช้นโยบายดังกล่าว ดังนั้นจึงถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการลงทุนของหลายภาคส่วนในลาว

บิกบินหัวหาญทำมาหากินปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชีวิต การเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เฮ็ดให้เศรษฐกิจสังคมมีการพัฒนาด้วยจังหวะและবাদก้าว (ขึ้น ๆ) อันหนักแน่น เฮ็ดให้โสมหน้า (โคมหน้า) ของประเทศชาติเฮามีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ปีนี้การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ประสบผลสำเร็จรอบด้านเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีทวงท่า (แนวโน้ม) ดีขึ้น ยอดผลิตภัณฑ์สังคมในปี 1995 เพิ่มขึ้น 3 เท่าเมื่อเทียบกับปี 1975 โครงประกอบเศรษฐกิจกิจกรรมป่าไม้ติดพันกับอุตสาหกรรมและการบริการได้เริ่มเป็นคนเป็นตัวขึ้นในหลายบริเวณ ครอบครัวยุคใหม่ได้แผ่ขยายกว้างออก เฮ็ดให้การผลิตอาหารและการผลิตกิจกรรมเป็นสินค้าเพิ่มขึ้น การก่อสร้างและปรับปรุงพื้นฐาน โครงร่างได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวางสามารถสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในชุมชน (ช่วงปี) ต่อหน้าการอุตสาหกรรมรวมและการบริการมีท่าขยายตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาถึงปัจจุบัน มี 31 ประเทศและเขตแคว้นเข้ามาลงทุนอยู่ในลาว มูลค่ารวมทั้งหมด 5.69 ล้านดอลลาร์ สิ่งสำคัญการลงทุนได้เริ่มเข้าในกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นต้น เชื้อเพลิงไฟฟ้า โรงงานซีเมนต์ การขุดค้นบ่อแร่และอื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานอันหนาแน่นให้แก่เศรษฐกิจแห่งชาติในอนาคต”

(E. A. 1998: 138-139)

ความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็วยังสะท้อนให้เห็นในรายงานของ Grant Evant (2002:206) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า รายได้ที่เข้ามาจากการเปิดประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเวียงจันทน์ การเพิ่มขึ้นของธุรกิจขนาดเล็กและปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมากได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแง่ของชีวิตการเป็นอยู่ทางสังคมของคนลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองเวียงจันทน์ปรากฏว่า มีค่านิยมเรื่องใหม่ ๆ เกิดขึ้น อย่างเช่น ค่านิยมเรื่องการฟังเพลงไทยและเพลงตะวันตก มีแฟชั่นการแต่งกาย และการมีเงินเฉยต่อวัฒนธรรมของสังคมนิยมที่เคร่งครัดและอดออม รวมทั้งแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย (Grant Evan, 2002)

นอกจากนี้ Evant ยังได้กล่าวต่อไปว่า การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดความร่ำรวยของผู้ประกอบการทางธุรกิจ มีการสร้างบ้านเรือนหรือแมนชั่นใหญ่โต การขับรถยนต์หรู ๆ การประดับร่างกายด้วยทองและเครื่องประดับราคาแพง แต่อย่างไรก็ตาม การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจก็ส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมหลายประการอย่างเช่น หนุ่มสาวที่เป็นลูกหลานผู้มีฐานะดีมีการแข่งรถกันบนถนนในเมืองเวียงจันทน์ กระแสการนิยมฟังเพลงป๊อปของไทย การเกิดขึ้นของ

สถาบันทั้งจำนวนมากและปัญหาเสียดังนั้น จึงมีการออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม “อันติงาม” ของลาว อย่างเช่น มารยาทการแต่งกายของหญิง-ชาย ในสถาบันบันเทิง ที่กำหนดให้ชายสวมชุด “สากล” ชุดประจำชาติหรือชุดที่เหมาะสม ส่วนผู้หญิงลาวนั้นควรใส่ “ผ้าจีน” ซึ่งเป็นชุดประจำชาติ มวยผมหรือเกล้าผม หรือ แต่งตัวตามธรรมเนียมที่ “เหมาะสม” รวมทั้งห้ามเปิดเพลงสากลในงานแต่งงานของคนลาว (Grant Evan, 2002)

ดังนั้น จากเนื้อหาที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ลาวต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องไปกับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกของลาว ที่สำคัญก็คือ ได้สะท้อนให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการนิยามความหมายของสิ่งต่างๆ ในลาว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ไปตามอุดมการณ์ “อันติงาม” ของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการนิยามความเป็น “คนสังคมนิยม” ภายใต้การจินตนาการใหม่อีกด้วย

4.2 ลาวใหม่ “ในคุณค่าแบบสังคมนิยม”

เพื่อให้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก้าวไปให้ทันกับยุคสมัยใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว จำเป็นจะต้องตัดสินใจที่จะนำเอาประชาชนลาวเข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดของประชาชนถือได้ว่า มีความสำคัญเป็นอย่างสูงต่อแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะใหม่ของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว เพื่อให้สอดคล้องไปกับ “การจินตนาการใหม่” ในปลายทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา

ถึงแม้ว่า นโยบาย “จินตนาการใหม่” ที่ถูกดึงเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ได้ส่งผลให้มีการลดการควบคุมจากส่วนกลางและกระจายอำนาจสู่ภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการเพิ่มขึ้นของสื่อประเภทต่างๆ จากภาคเอกชน ที่สำคัญสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมลาวให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น มีสถานที่บันเทิง บาร์และดิสโก้เทคเพิ่มขึ้นมาอย่างมากมายภายในตัวเมืองหลวงและขยายไปยังต่างจังหวัด บรรยากาศของการแสวงหาความสุขกลายเป็นกระแสใหญ่ที่ครอบคลุมเวียงจันทน์ เพราะมีเงินไหลเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของตัวเมืองเพิ่มมากขึ้น เกิดความต้องการของคนลาวที่จะลิ้มรสแฟชั่นของโลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านดนตรี เสื้อผ้า การแต่งกาย (Grant Evan, 2549: 235-236) สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของสังคมลาวในยุค “จินตนาการใหม่” ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่นำมาสู่การผ่อนคลายในหลายๆ เรื่อง ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ในทางการเมืองนั้น “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” และ “รัฐบาล สปป.ลาว” ก็ยังมีบทบาทและอำนาจสูงสุดในสังคมลาว และยังคงมีการ

ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเป็น “คนสังคมนิยม” ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญต่อ “การปฏิวัติทางด้านแนวคิดและวัฒนธรรม” ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในบทรายงานทางการเมืองของกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของคณะพรรคฯ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2529 ที่มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้กับพลเมืองของชาติลาวเพื่อดำรงไว้ซึ่งการเป็นสังคมนิยม ดังนี้

“ในแนวรบด้านวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าพวกเราได้มีความพยายามอย่างมากก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อขาดตกบกพร่องไม่น้อย. เนื้อในและรูปการของการเคลื่อนไหวทาง ด้านวัฒนธรรม ศิลปะวรรณคดียังห่างกระต่างลักษณะศึกษาอบรมและลักษณะต่อสู้ของบรรดา สื่อมวลชนยังบั่นทอนสูงด้านกับผลสะท้อนทางด้านวัฒนธรรม-แนวคิดของทุนนิยมยัง ถือเอาหลายหน่วยงานหลายระดับยังบั่นทอนมีสติสร้างคนใหม่สังคมนิยม ยังบั่นทอนเห็น หมดเกี่ยวกับความหมายของการสร้างคนใหม่”

(Äi¹⁰- 2Ö¹³/4-, 1987)

เนื้อหาของรายงานฉบับนี้ ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการยังให้ความสำคัญจากพรรคฯ และรัฐบาลลาวเกี่ยวกับนโยบายทางด้าน “แนวความคิด” และ “วัฒนธรรม” เพื่อ “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” แต่ที่สำคัญก็คือ เนื้อหาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นจุดประสงค์ของ แนวความคิด เรื่อง “ความพยายามปฏิวัติวัฒนธรรมและปลูกฝังค่านิยม แนวความคิดใหม่ให้กับ ประชาชน” เพื่อที่จะทำให้คนลาวให้กลายเป็น “คนสังคมนิยมใหม่” อันเป็นการสืบทอดมรดก ทางด้านอุดมการณ์จากช่วงเริ่มต้นของการปฏิวัติสังคมนิยม ทั้งๆ ที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวได้ ปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจเข้าสู่ทุนนิยมแล้ว

นโยบายทางสังคมที่ยังคงเน้นความเป็นสังคมนิยม ในขณะที่เปลี่ยนนโยบายทาง เศรษฐกิจเป็นทุนนิยมหรือเศรษฐกิจแบบตลาด ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศ สปป.ลาว เป็นส่วน หนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกนี้ เห็นได้รายงานการประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคฯ ใน ค.ศ. 1986 ที่ว่า

“ในภาระกิจการเปลี่ยนแปลงใหม่เวียกงาน (หน้าที่) แนวคิดทฤษฎีของพรรคฯ ได้ กลายเป็นคัมภีร์นำหน้าเพื่อนำพาภารกิจดังกล่าวให้เดินไปตามทิศทางและสอดคล้องไป กับสถานะตัวจริงทฤษฎีของการเปลี่ยนแปลงใหม่ของพวกเขา ซึ่งเป็นผลงานการ ประกอบส่วนที่ยิ่งใหญ่และมีลักษณะตัดสินใจของ ท่าน ไกสอน พมวิหาน เป็นการเริ่มจาก การเปลี่ยนแปลงใหม่ทางด้านจินตนาการ ซึ่งก่อนอื่นเป็นจินตนาการเศรษฐกิจเอาการ เปลี่ยนแปลงในเขตเศรษฐกิจติดพันกับการเปิดกว้างการพัวพันร่วมมือกับภายนอก รักษาเสถียรภาพทางการเมืองให้มั่นคงดำเนินการเปลี่ยนแปลงใหม่ในเขตเศรษฐกิจไป

เคียงข้างกับการพัฒนาสังคมที่ยึดมั่นหลักการของการเปลี่ยนแปลงใหม่ เพราะฉะนั้น จึง ยึดมั่นได้ว่า แนวทางการเปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้าน ที่ริเริ่มโดยท่านไกสอน นินบัว ได (ไม่ได้) ปฏิเสธเส้นทางการก้าวขึ้นสังคมนิยมแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นการ ปรับปรุงบูรณะवादก้าวเดินขึ้นสู่เส้นทางสังคมนิยมที่พรรคฯ กำหนดเอาไว้ให้ สอดคล้องกว่าเดิม”

(E1/2-1/2AÇ;1/2-3/4ö®»ö'!ø-ij4æ²kij, 2006; 178-

179)

จากเนื้อหาข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดที่สำคัญหลายประการในการกิจ การพัฒนาประเทศชาติภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ถูกปลูกฝัง ให้กับประชาชนคนลาวในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผ่านระบบการศึกษาและผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อที่จะทำ ให้ประชาชนลงเอยในการเป็น “คนสังคมนิยมใหม่” ตามอุดมคติของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ฉะนั้น พรรคฯ และรัฐบาล สปป. ลาวจึงใช้กลไกของรัฐรวมทั้งสื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการหล่อ หลอมประชาชนให้ยังศรัทธาในระบอบสังคมนิยมและเป็นคนสังคมนิยม เช่น การเน้นความสำคัญ ของการศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จะทำให้ประชาชนภายในชาติมีสำนึกของ “คนสังคม นิยม” ตามอุดมคติของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า นโยบายทางสังคมวัฒนธรรมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการใช้สื่อประเภทต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเป็น “คนสังคมนิยม” ซึ่งยังคง ได้รับการสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยนโยบายทางด้านความคิดและวัฒนธรรมก็ยังคงเป็นไปตาม ทิศทางเดิมที่ พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ได้วางเอาไว้ตั้งแต่แรกที่มีอำนาจ เห็นได้จากการ กำหนดบทบาทของสื่อจากพรรคฯ และรัฐบาลลาวเอาไว้ว่า

“สื่อมวลชน แม่น (เป็น) พาหนะอันสำคัญในการเผยแพร่และปกป้องแนวทาง แผน นโยบายของพรรคฯ และรัฐเขาต่อภายในและต่างประเทศ ฉะนั้น คณะพรรคฯ ต้องเพิ่ม ทวีการชี้นำ นำพา พาหนะสื่อมวลชนและการจัดพิมพ์จำหน่าย ในเฉพาะหน้านี้ ต้องตั้ง หน้าก่อสร้างบำรุงและยกระดับคุณภาพการเมืองและระดับความรู้ความสามารถด้าน วิชาเฉพาะ (วิชาการ) ของฉันทนแถวพนักงาน (เจ้าหน้าที่) ในเขตดังกล่าว พร้อมกันนั้น ก็ เพิ่มทวีการก่อสร้างพื้นฐานวัตถุเทคนิคอันจำเป็นเพื่อตอบสนององความเรียกร้องต้องการ ด้านข่าวสาร การยกระดับความรู้และความเบิกบานม่วนซื่น (ความบันเทิง) ของ ประชาชน เพิ่มลักษณะคมแหลม (แหลมคม) ท้นการและความชัดเจน ก็คือ ความอุดม รังมี (ความสมบูรณ์) ด้านเนื้อหาสาระ”

(Äj!1½!¾-!¼-½S÷Ä!ÈÊ~æ+5 S°²k!½S¾S-°ò, k!¾, 1996, 48)

อาจกล่าวได้ว่า ภายใต้สภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้น ได้ทำให้รัฐบาล สปป. ลาวต้องยิ่งเพิ่มความพยายามในการเน้นให้เห็นถึง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” มากขึ้น โดยให้ความสำคัญไปที่ “จารีตประเพณีและวัฒนธรรม” ดั้งเดิมของลาว อย่างไรก็ตาม ในยุคนี้รัฐบาล สปป.ลาว ก็ได้เน้น “จารีตประเพณีและวัฒนธรรม” ดั้งเดิมของลาวทั้งหมด แต่ได้เน้นให้ “ลบล้างอิทธิพลของประเพณีที่ส่งผลสะท้อนบด (ไม่ดี) ถึงการผลิตและสุขภาพของประชาชน” ด้วย โดยนโยบายทางการเมืองของศูนย์กลางพรรคฯ ในมติที่ว่าด้วย “นโยบายวัฒนธรรมในระยะใหม่” ของการประชุมใหญ่ครบคณะครั้งที่ 9 ของคณะบริหารศูนย์กลางพรรคฯ สมัยที่ 6 ในเดือนตุลาคม พ. ศ 2537 ได้สะท้อนให้เห็นว่า พรรคฯ ต้องการ “ลบล้างอิทธิพลของประเพณีที่ส่งผลสะท้อนในทางไม่ดีต่อการผลิตและสุขภาพของประชาชน” ดังนี้

“การปฏิวัติทางด้านวัฒนธรรมแนวคิดอย่างเข้มแข็ง ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา มีการนำการศึกษาให้เกี่ยวข้องกับชีวิต-เศรษฐกิจ-สังคม ยกย่องคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น ขยายขบวนการศิลปะ วรรณคดี กีฬา กายกรรม ขบวนการอนามัย 3 สะอาด ขบวนการสร้างแบบแผนการดำรงชีวิตใหม่ **ลบล้างอิทธิพลของประเพณีที่ส่งผลสะท้อนบดถึงการผลิตและสุขภาพของประชาชน**”

(Äj!1°- 2Ö´, ò¾- , 1986)

เนื้อหาของข้อความดังกล่าวนี้ ได้แสดงให้เห็นถึง แนวคิดหลายประการเกี่ยวกับการดำรงไว้ซึ่ง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” ไม่ว่าจะเป็น วรรณคดี ขบวนการอนามัย 3 สะอาด การสร้างแบบแผนการดำรงชีวิตใหม่ ตลอดจนความพยายามในการลบล้างจารีตประเพณีที่จะส่งผลไม่ดีต่อการผลิตในระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์และต่อสุขภาพของประชาชน โดยรัฐบาล สปป.ลาวพยายามปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวนี้ให้กับประชาชนลาวจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งได้กระทำผ่านกลุ่มผู้หญิงลาวด้วย ซึ่งกลุ่มผู้หญิงลาว ต้องมีหน้าที่ในการปกป้องรักษาและสืบทอดอุดมการณ์และแนวความคิดเพื่อการดำรงคงไว้แห่ง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” และยังสามารถตอบสนองความเรียกร้องต้องการของ พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ที่จะให้ผู้หญิงมีบทบาทใหม่ ๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาผู้หญิงลาวในระยะใหม่ที่ว่า

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้หญิงลาว ต้องมีหน้าที่หลักก็คือ ต้องให้การศึกษาอบรมยกระดับความรู้ เพิ่มพูนความสามารถ พัฒนาตนเองในทุกด้านให้เพศหญิง เพื่อเชิดชูบทบาทของผู้หญิงในสังคมเพิ่มขึ้นอีกและเป็นเจ้าการปฏิบัติ สิทธิเสมอภาคระหว่าง

หญิง-ชาย พร้อมกันนั้นยังมีการส่งเสริมการขยายบทบาทของตนในการปกป้องสิทธิผลประโยชน์ของแม่หญิงลาวและเด็ก”

(Á°-²ġ©ê½-¾Á´È¨ò¼,Äì½ 1998-2003, 1999)

จะเห็นได้ว่า แผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดออกมา ได้เรียกร้องให้ผู้หญิงลาวทั่วประเทศพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของผู้หญิง ตามความหมายหรืออัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวภายใต้กระแสนของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวภายใต้กระแสนของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็คือ มีความรู้ความสามารถโดดเด่นในพื้นที่ที่ปริมาตรสาธารณะและที่สำคัญมีสิทธิเสมอภาคกับผู้ชาย และจะต้องขยายบทบาทในการปกป้องสิทธิของผู้หญิงและเด็กด้วย

4.3 อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว “ผู้หญิงจินตนาการใหม่”

เนื่องจากผู้หญิงลาวถูกมองว่าเป็น “แม่หญิงเป็นเพศที่มีคุณงามความดีอันพิเศษในการเกิดลูกและเลี้ยงลูก สิทธิสอนลูกเต้า (อบรมสั่งสอนลูก) อันนี้ก็เป็นคุณธรรมและน้ำใจโอบเอื้ออารีของแม่หญิงลาวเขา ดังนั้น แม่หญิงลาวเขาจึงเอาใจใส่ในการปกป้องรักษาและเสริมขยายมูลเชื้อของตนที่เป็นแม่ผู้ที่ดี เป็นเมียที่รอบรู้และซื่อสัตย์สุจริต พร้อมกันนั้นก็รับเอาความศิวิไลซ์ของแม่หญิงในโลกอย่างมีการเลือกเฟ้น ดังนั้นสหพันธ์แม่หญิงจึงออกแรงประกอบส่วนอย่างตั้งหน้ากับพรรคฯ รัฐและคณะชาวหนุ่มประชาชนปฏิวัติลาวเพื่อสร้างเยาวชน อนุชนและชาวหนุ่มให้เป็นคนที่ขยัน ตัวอย่างกลมเกลียว มีสุขภาพเข้มแข็งมีความรู้รอบด้านต่าง ๆ มีน้ำใจรักชาติอันดุจดั่ง มีความสามัคคีรีปรองดองกันระหว่างเผ่าต่างๆ ในชาติ มีความองอาจกล้าหาญในการปกป้องรักษาความเป็นเอกราชและอธิปไตยของชาติก็คือ หนักผลของการปฏิวัติ มีความขยันห้าวหาญ (ความพากเพียร) และมีหัวใจคิดประดิษฐ์สร้างในการพัฒนาประเทศชาติ มีความถูกต้องกันในครอบครัว มีความซื่อสัตย์บริสุทธิ์และมีไมตรีต่อสหราชอาณาจักรและเพื่อนมิตรในโลก”

(Äjġ°- ²Ö´,ò¼-; 2005)

ฉะนั้น การที่จะทำความเข้าใจในการสร้างความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” หรือ “อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว” นอกจากจะทำความเข้าใจความหมายเรื่องชาติที่ปรากฏผ่านเนื้อหาแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับบริบทที่ความหมายเหล่านั้นเกิดขึ้นเพื่อให้เข้าใจปัจจัยในการนำเสนอ

วาทกรรมต่าง ๆ จากพรรคฯ และรัฐบาลลาวในการสร้างความหมายดังกล่าวด้วย ดังนั้นข้อความที่ยกมาอ้างดังกล่าวไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อความเป็นเพศหรืออัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในพื้นที่ชาตินิยมในฐานะที่เป็นผู้ให้กำเนิดเลี้ยงดูและสั่งสอนคนสังคมนิยมรุ่นใหม่แล้ว ยังต้องการแสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของความเป็นเพศของผู้หญิงลาวที่ติดพันอยู่กับหน้าที่ในการปกป้องรักษาและสืบทอดมรดกเชื้ออันดิงามของลาวเอาไว้ โดยการสร้างเยาวชนอนุชนและชาวหนุ่มเพื่อให้กลายเป็นคนสังคมนิยมที่มีความขยัน มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้รอบด้าน มีน้ำใจรักชาติ มีความสามัคคีปรองดองกันในชาติมีความมองอาจากล้ำหาญในการปกป้องรักษาความเป็นเอกราชและอธิปไตยของชาติเอาไว้

ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองความเรียกร้องต้องการต่อแนวทางแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่ของ “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” และ “รัฐบาลลาว” ภายใต้นโยบาย “จินตนาการใหม่” ผู้หญิงลาวไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ชาติพันธุ์ใด และอาชีพใด จำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกิจในการพัฒนาประเทศชาติลาวให้เจริญก้าวหน้าไปตามเส้นทางแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่ ฉะนั้นการที่จะทำให้ผู้หญิงลาวเหล่านี้ มีบทบาทและหน้าที่สอดคล้องไปกับจินตนาการใหม่ดังกล่าว พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาวเพื่อที่จะทำให้ผู้หญิงลาวสามารถตอบสนองความเรียกร้องต้องการสำหรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เหล่านี้ได้ ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับผู้หญิงลาวให้เข้าไปมีส่วนร่วม “ในการกิจปกป้องรักษาประเทศชาติและในการต่อสู้เพื่อสันติภาพและความปลอดภัยสากล” ดังความต่อไปนี้

“แม่หญิงลาวเธอต้องประกอบส่วนอย่างตั้งหน้ากว่าเก่าเข้าในการกิจปกป้องรักษาประเทศชาติและในการต่อสู้เพื่อสันติภาพและความปลอดภัยสากล เฉพาะอย่างยิ่งต้องออกแรงเต็มโฮม (รวบรวม) สามัคคีและประสานสมทบกับบรรดาแม่หญิงบรรดาประเทศในภาคพื้นนี้ สู้ชนเพื่อบรรลุการสร้างเอเชียอาคเนย์ให้เป็นภาคแห่งสันติภาพ เสถียรภาพและการร่วมมือ เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ บ่อนปล่อยให้อิทธิพลปฏิบัติการใด ๆ ดังตูดลูกหัวของตนไปเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวที่เป็นการต้านแย้งกัน ซึ่งเป็นการฝืนกับผลประโยชน์อันแท้จริงสำหรับแม่หญิง ก่อคือผลประโยชน์ของประชาชนประเทศต่างๆ”

(Äi¹⁰- zö¹³/4-, 2005)

จะเห็นได้ว่า นโยบายแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่ของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว นอกจากจะต้องการให้ผู้หญิงลาวเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังขยายความหมายของ “การเป็นเมียที่ดี” ไปสู่การเหนี่ยวรั้งสามีและบุตรของตนไม่ให้เข้าร่วมในการ

เคลื่อนไหวที่เป็นปฎิบัติต่อประเทศชาติและเป็นปฎิบัติต่อสันติภาพและความปลอดภัยระดับสากล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้หญิงลาวในยุคจินตนาการใหม่ดังกล่าว ประกอบบทบาทและหน้าที่อันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้พัฒนาประเทศชาติ เป็นตัวแทนของแม่หญิงในการสร้างความสามัคคีกับผู้หญิงประเทศอื่นและยังเป็น “เมียที่ดี” อีกด้วย นั่นก็เพื่อการดำรงคงไว้ในแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาลลาวภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ ดังนั้นการที่จะทำให้บทบาทหน้าที่ดังกล่าวประสบผลสำเร็จไปตามความต้องการ พรรคฯ และรัฐบาลลาวจึงจำเป็นที่จะทำให้ผู้หญิงลาวศรัทธาในแนวทางในการเปลี่ยนแปลงใหม่โดยการสร้างชุดวาทกรรมเกี่ยวกับการเป็น “พลเมืองที่ดี” เพื่อให้ผู้หญิงลาวเห็นถึงภาระหน้าที่เพื่อชาติลาวและความเป็นลาวให้ได้การสืบทอดตลอดไป ดังจะเห็นได้จากรายละเอียดของเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ก่อนอื่น ต้องเข้าใจว่า การชวนขวายแม่หญิงลาวเป็นหน้าที่ปฎิวัติอันยาวนานอันหนึ่ง มันไม่เพียงแต่เกี่ยวพันถึงเพศหญิงที่กว่าครึ่งหนึ่งของประชาชนเท่านั้น แต่มันยังเกี่ยวพันถึงทั้งหมดสังคม พุทธรวม และ แต่ละครอบครัวเฉพาะ ทั้งคิดค้นอย่างสนิทแน่นถึงการปกป้องรักษาและขยายเชื้อพันธุ์ของชาติอีกด้วย ดังนั้น หน้าที่ชวนขวายแม่หญิงจึงต้องรวมเอาหมดทุกขงเขต (ทุกภาคส่วน) เช่น การเมือง เศรษฐกิจกิจ สังคม วัฒนธรรม และชนเผ่า หมายความว่า หน้าที่ชวนขวายแม่หญิงลาวเป็นความรับผิดชอบของทั้งพรรคฯ และทั้งปวงชน และไม่ใช้สหพันธ์แม่หญิงลาวผู้เดียว จริงอยู่ว่า สหพันธ์แม่หญิงลาวเป็นองค์กรจัดตั้งที่พรรคฯ มอบหมายให้เป็นเสาหลักการเป็นองค์กรรับผิดชอบการปกครองและจัดตั้งขบวนการแม่หญิง ติดตามและตรวจการปฏิบัติทุกแผนนโยบายของพรรคฯ และรัฐเกี่ยวกับแม่หญิง”

(Äi!°- ²Ö´,ò¹¾-, 2005)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทั้งหลายเหล่านั้น การประชุมใหญ่ของผู้หญิงลาวทั่วประเทศ จึงได้ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2536 ที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยองค์กรสหพันธ์แม่หญิงลาวการประชุมดังกล่าว ได้มีผู้หญิงเผ่าต่าง ๆ ของลาวเข้าร่วมทั้งหมด 237 คน นอกจากนี้ ยังได้รับเกียรติเข้าร่วมประชุมจากท่าน หนูฮัก พูมสะหวัน ประธานแห่งสปป. ลาว ท่านสะหมาน วิระเกด ประธานสภาแห่งสปป. ลาว ที่สำคัญก็คือ ท่านคำไต สีพันดอน ประธานคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคประชาชนปฎิวัติลาวและยังเป็นนายกรัฐมนตรีแห่งสปป. ลาว ได้กล่าวคำให้โอวาทในที่ประชุมดังกล่าวด้วย ดังมีเนื้อความต่อไปนี้

“พวกเขาเอกอ้าวงทะนงใจ ที่เห็นว่า ภายหลังกองประชุมครั้งที่ 2 มานี้ แม่หญิงลาวเผ่าต่างๆ ได้ประกอบส่วนอย่างขยันห้ำหั่น ในภารกิจรวมของชาติด้วยการปฏิบัติคำขวัญ

“3 ดี 2 หน้าที่” อย่างเป็นขบวนการกว้างขวางให้เกิดการจัดตั้งแม่หญิงชั้นต่าง ๆ ในทั่วประเทศ ตั้งแต่ชั้นศูนย์กลางไปถึงรากฐาน เคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา นำเอาผลประโยชน์ตัวจริงมาให้แม่หญิงก็คือ ประเทศชาติ นั้นเน้นการปฏิบัติสิทธิ์เสมอภาคในภาคตัวจริงเน้นการประกอบส่วนอย่างหน้าสรรเสริญเข้าในการปฏิบัติ 2 หน้าที่ยุทธศาสตร์แห่งการปกป้องรักษาและการสร้างชาติประเทศชาติก็คือ การกิจเปลี่ยนไปมของประเทศไทย พรรคมและรัฐบาลลาว แสดงความชมเชยแม่หญิงทุกคน อยู่ในทุกขงเขตเวียงงานทุกท้องถิ่น ที่ได้อุทิศสติปัญญา ความรู้ความสามารถและเหื่อแรง (หยาดเหงื่อแรงงาน) ของตนเพื่อความสุข ความเบิกบานของครอบครัวและความยังมีเข้มแข็งของประเทศชาติอย่างสุดออกสุดใจ”

(i°๙-½§๘'Ã¹'E°๘ÉÁê-Á'È''ò๙¼,ê%๐,-½Àê©£~๙ê† 3, 1993: 49)

การประชุมดังกล่าว ได้มีการทบทวนผลของความก้าวหน้าของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงลาวตามแนวทางที่กำหนดขึ้นในการประชุมครั้งที่ 2 ที่ผ่านมาและทั้งเป็นการตอบสนองความเรียกร้องต้องการต่อแนวทางนโยบายของพรรคฯ และรัฐบาล สปป. ลาว ในการหันเปลี่ยนทิศทางเศรษฐกิจของลาวไปสู่เศรษฐกิจแบบการค้าเสรี การประชุมครั้งดังกล่าวนี้ ได้ตกลงอย่างเป็นเอกฉันท์ที่ได้เลือกตั้งเอาคณะบริหารงานศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาวชุดที่ 3 ทั้งหมด 31 คน และนาง อ่อนจัน ทามะวง ยังได้รับความไว้วางใจจากที่ประชุมให้ได้ดำรงตำแหน่งประธานของสหพันธ์แม่หญิงลาวอีกสมัยหนึ่ง ที่สำคัญก็คือ ในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงคำขวัญของแม่หญิงลาวจาก “3 ดี 2 หน้าที่” มาเป็น “3 ดี” โดยได้ตัด “2 หน้าที่” คือ “หน้าที่ปกป้องรักษาและก่อสร้างสังคมนิยม และหน้าที่ปลดปล่อยผู้หญิงเอง” เพราะตามความคิดของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวเห็นว่า “2 หน้าที่” ดังกล่าว ได้ถูกปฏิบัติร่วมกับนโยบายอื่นๆ ของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวอยู่แล้ว อาจทำให้เกิดความสับสนขึ้นได้

คำขวัญ “3 ดี”

“พลเมืองดี”

- 1) หมายถึง มีน้ำใจรักชาติ รักระบอบประชาธิปไตย ประชาชน เชื่อมสัมพันธ์แนวทางเปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้าน ของพรรคฯ และระเบียบกฎหมายของรัฐเป็นอย่างดี
- 2) มีความรักสามัคคี

3) เป็นเจ้าการประกอบส่วนในเวียงงานขององการจ้ดตั้งสหพันธ์แม่หญิงลาว

“พัฒนาดี”

- 1) ออกแรงยกระดับด้านการศึษา วิทยาศาสตร์ เทคนึจ และมีความรู้รอบตัวเพื่อกคุณภาพชีวิตของผู้นหญิงและเด็กให้ดีขึ้น
- 2) ปกป้กรัษาและเสริมขยยชาตผู้คุณสมบัติ มุลเชื้อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และของแม่หญิงบรรดาเผ่า

“สร้างครอบครัววัฒนธรรม”

- 1) สร้างครอบครัวให้มีความสุข มีความเสมอภาพ เพื่พร้อมกันทำหน้าที่ให้สำเร็จหน้าที่
- 2) พร้อมกันเลี้ยงลูก ศึษาอบรมลูกให้เติบโตใหญ่แข็งแรงได้ศึษาเล่าเรียนเพื่อกลายเป็นผู้สืบทอดที่ดีของชาติ
- 3) รู้จ้ดตั้งชีวิตการเป็นอยู่ของครอบครัวดี สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของพรรคฯ และระเบียบกฎหมายของรัฐ

เนื้อหาของคำขวัญ “3 ดี” ของสหพันธ์แม่หญิงลาวนั้น ที่รับเอาแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวมาขยายเป็นนโยบายในการ “พัฒนาผู้หญิงลาว” ดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นถึง “ความเป็นผู้หญิงลาว” หรือ “อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว” ตามอุดมคติของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ในบทบาทและหน้าที่หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น “พลเมืองดี” “พัฒนาดี” และ “ครอบครัววัฒนธรรมดี” ซึ่งการที่จะให้ได้ทั้ง 3 ดี ดังกล่าวนั้น ผู้หญิงลาวต้องมึน้ำใจรักชาติ รักระบอบประชาธิปไตย รักวัฒนธรรม “อันดีงามของชาติ” มึความขยันออกแรงงาน มึความสามัคคี มึการพัฒนาตนเอง มึการพัฒนาองค์กรและพัฒนาประเทศชาติ

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำขวัญ “3 ดี” นี้ ได้สะท้อนให้เห็นด้วยว่า ในบริบทที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ได้เปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สปป.ลาว ซึ่งทำให้ประเทศ สปป.ลาวก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้นนั้น พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ได้เปลี่ยนความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของ “ผู้หญิงลาว” ไปมาก แต่ในด้านการรักษาจารีตประเพณีนั้น พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ยังคงเน้นให้ผู้หญิงลาวมึบทบาทและหน้าที่เป็นผู้อนุรักษ์ ปกป้กรัษาและส่งเสริมมูลมรดกวัฒนธรรมทางวัตถุและจิตใจของเผ่าต่างๆ ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะแบบแผนการดำรงชีวิต จารีตประเพณีที่ผู้หญิงเผ่าต่างๆ ควรสืบทอดต่อไป รวมไปถึงแบบแผนดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมให้ไปตามแนวจารีตประเพณีของชาติ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่า ประเทศ สปป.ลาว จะเปิดกว้างสู่โลกภายนอกและได้มีการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านการศึกษา สาธารณสุข และ สวัสดิการสังคมต่างๆ และสิทธิของผู้หญิงก็ได้รับการรองรับทางกฎหมายในทุกๆ ด้าน แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีข้อจำกัดมากมายหลายประการที่ทำให้สถานภาพของผู้หญิงยังเป็นรองผู้ชายลาวในสังคมลาวอยู่มาก ตัวอย่างเช่น ระดับการศึกษา ระดับความสามารถในการทำงานราชการและการทำธุรกิจของผู้หญิงที่ยังต่ำกว่าผู้ชาย และแนวคิดที่ถือถือแบบเผด็จการประเพณีเดิมยังคงมีอิทธิพลอย่างมากในสังคมลาว (A°i¼-i°¼½S÷'Ã¹"È°¸ÉÁê-Á'È"ò¼¼,ê%, -½Àê©ª™ªê† 5, 2006: 35)

หากพูดถึง “อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว” หรือ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ในสังคมลาวในปัจจุบันนี้ ตามความเข้าใจของคนทั่วไปในสังคมลาวในปัจจุบัน ยังเชื่อว่า ผู้หญิงลาวควรอยู่กับกรอบจารีตประเพณีของลาวแบบดั้งเดิม เช่น “ความอ่อนหวาน นุ่มนวล มีกิริยามารยาทเรียบร้อย รู้จักเคารพผู้ใหญ่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รวมไปถึงการแต่งกายตามกรอบจารีตประเพณีแบบลาว” อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในความรับรู้ของสังคมลาวเช่นนี้มีมานานแล้ว แต่ก็ยังเป็นอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวสร้างขึ้น เนื่องจากพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมาได้พยายามเน้นให้ผู้หญิงลาวทำตัวอยู่ในศีลคถองและรักษจารีตประเพณีของลาวตลอดมา

การรับรู้ของสังคมลาวดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่า สิทธิต่าง ๆ ของผู้หญิงลาวจะได้รับการยืนยันทางกฎหมายของลาวแล้วก็ตาม ดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่ง สปป. ลาว มาตราที่ 22 ที่ได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่า พลเมืองลาวทุกคน โดยปราศจากการจำแนก เพศ วัย มีสิทธิเสมอภาพเท่าเทียมกันตามกฎหมายของลาว (บทรายงานสภาพการการจัดตั้งปฏิบัติเป้าหมายสหประชาชาติด้านกานพัฒนาอยู่ สปป. ลาว, 2004; 36) หากแต่การยอมรับตัวตนหรืออัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในสังคมลาวยังมีข้อจำกัดอยู่อย่างมากมาย ซึ่งผู้หญิงลาวไม่สามารถมีตัวตนหรืออัตลักษณ์ในพื้นที่ของสังคมได้อย่างเสมอภาคกับผู้ชายอย่างแท้จริง เพราะยังต้องยึดในคุณลักษณะเฉพาะของ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ตามกรอบจารีตประเพณีแบบเดิมของลาว ที่ได้รวมเอาทั้งกิริยามารยาท ความอ่อนหวานนุ่มนวล ขนบธรรมเนียมประเพณีของลาว รวมถึงการแต่งกาย (นุ่งซิ่น เก้าผม และห่มสไบ) เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งคุณลักษณะ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ดังกล่าว ยังได้รับการเน้นโดยพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้หญิงลาวเป็นผู้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมของชาติลาว อยู่เสมอ เช่น ใน พ.ศ.2549 พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ยังคงเน้นหน้าที่ของผู้หญิงลาวว่า

“ทุกผู้ ส่งเสริมอนุรักษณณมูลเชื้อวัฒนธรรมและศีลคถองประเพณีอันดีงามของชาติ ของแม่หญิง เข้าร่วมคุ้มครองการเคลื่อนไหวทางด้านวัฒนธรรม ศิลปะวรรณคดี ส่งเสริม

การอ่าน การเรียนรู้ การประดิษฐ์คิดแต่ง เพิ่มทวีการศึกษาด้านจริยธรรม และคุณสมบัติ ศีลธรรมให้แม่หญิงบรรดาเผ่า ไปพร้อมกับการด้านและศักดิ์กันปรากฏการณ์ย่อท้อใน สังคม เช่น แบบแผนการดำรงชีวิต การเชื่อถือมโนาย การหลินกินฟุ่มเฟือย การนุ่งถือ (แต่งกาย) อย่างไม่เหมาะสม สำหรับผู้หญิงที่สังกัดในขงเขตเวียกงาน (สังกัดใน หน่วยงาน) ดังกล่าว ต้องสืบต่อ เป็นแบบอย่างปกปักษ์รักษาและเสริมขยายมูลเชื้อ วัฒนธรรม อีตครองประเพณีอันดีงามของชาติและแม่หญิงเข้าร่วมการสร้างวัฒนธรรม สร้างครอบครัวให้ความผาสุก”

(À°ij½¾¼-i°¼»½S÷ Ä¹È°ÉÁÊ-Á´È°ò¼¾,ê%,½ÀÊ©~°ê† 5, 2006: 51)

จากข้อความดังกล่าว นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงลาวในฐานะเป็นผู้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรม “อันดีงาม” ของชาติลาวแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวในการส่งเสริมให้ผู้หญิงลาวเป็นผู้สืบทอดมรดกทาง วัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งเรียกร้องให้ผู้หญิงลาวสร้างครอบครัวให้มีความผาสุก ฉะนั้นอาจกล่าว ได้ว่า แม้ว่าจะมีความ “ทันสมัย” หรือ “ความเจริญ” ในหลายมิติในสังคมลาวก็ตาม แต่ความเป็น ผู้หญิงลาว หรือ อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว ยังไม่สามารถเป็นอิสระจากคุณลักษณะของผู้หญิงตามกรอบ จารีตประเพณีลาว รวมทั้งผู้หญิงลาวเผ่าต่าง ๆ ที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวพยายามกระตุ้นให้ เกิดความสำนึกใน “ความเป็นลาว” และรู้จักหวงแหนวัฒนธรรมของ “ชาติลาว” ตัวอย่าง เช่น การ ประชุมใหญ่ผู้แทนผู้หญิงลาวทั่วประเทศ ครั้งที่ 5 ที่ผ่านมามีการเน้นการให้ความสำคัญของจารี ประเพณีของชาติลาวเอาไว้อย่างชัดเจนว่า

“ปกครองชุมชน แม่หญิงบันดาเผ่า บันดาชั้นคน ประกอบส่วนอย่างห้าวหันเข้าในการอนุ ลักษณ์ ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมของชาติ ก็คือของแม่หญิงลาวเช่นกัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การนุ่งถือที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ของเผ่า แม่อยู่ หลายกรมกองท้องถิ่น ได้ประกอบส่วนในขบวนเวียกงาน (ขบวนการทำงาน) ศิลปะวัน นักคดี จัดตั้งงานมโหรี (งานยิ่งใหญ่) ศิลปะพื้นเมืองของบันดาเผ่า”

(À°ij½¾¼-i°¼»½S÷ Ä¹È°ÉÁÊ-Á´È°ò¼¾,ê%,½ÀÊ©E~°êó 5, 2006: 29)

เนื้อหาข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงเจตน์เจานางของสหพันธ์แม่หญิงลาวอย่างชัดเจนว่า ถึงแม้ว่า รัฐบาลลาวกำลังจะนำ “ชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” ไปสู่ “ความทันสมัย” หรือ “ความ เจริญ” บนฐานของความเป็นประเทศที่มี “สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร” ที่ ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันของคนภายในชาติ แต่การกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้หญิงลาวก็ยังคง

เป็นผู้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมของชาติลาวดั้งเดิมอยู่ ซึ่งจะเห็นได้จากแนวความคิดที่ว่า “ระคมผู้หญิงเผ่าต่าง ๆ ประกอบส่วนอย่างคั้งหน้าเข้าในการอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมของชาติ” ฉะนั้น อาคกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่ปรากฏเห็นในสังคมลาวในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวตามกรอบจารีตประเพณีของลาว แต่ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาติลาวอีกด้วย ซึ่งสิ่งดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นผ่านคำพูดของนาง สีไฮ ลีเดคมูนสอน ประธานศูนย์กลางสหพันธ์แม่มิงลาวเกี่ยวกับ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ในปัจจุบันเอาไว้อย่างชัดเจนที่ว่า

“ปัจจุบัน แม่นยุคโลกาภิวัตน์ การแข่งขันด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร หรือ IT และกลไกเศรษฐกิจตลาดได้พัฒนาคุณค่าและความนิยมในชีวิตประจำวันของพวกเขา ถึงอย่างใดก็ดี มุมมองละครที่เป็นเอกลักษณ์ มूलเชื่ออันหน้าประทับใจ “ไวหนุ่มหญิงลาว” ยังคงถูกส่งเสริมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นหลานเป็นต้น มีความนิ่มนวลอ่อนหวาน ความเสี่ยวเยียมตน รักแขกแพงคน รักเชื้อแพงชาติละถนอมถ่อมตนและอื่นๆ ได้กลายเป็นมนต์เสน่ห์และลีลันของแม่หญิงลาว”

(สีไฮ ลีเดคมูนสอน, 2007; 4)

จากแนวความคิดของ นาง สีไฮ ลีเดคมูนสอน ดังกล่าว นอกจากจะสะท้อนให้เห็นกระแสของยุคโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมลาวแล้ว แนวคิดดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึง ความพยายามที่จะทำให้ผู้หญิงลาว เป็นผู้ส่งเสริมและผลิตซ้ำความเป็นหญิงลาวตามกรอบจารีตแบบเดิมของลาวด้วย ดังจะเห็นได้ จากแนวความคิดว่า ทำให้ผู้หญิงลาวเป็นผู้ส่งเสริมและถ่ายทอด “ความนิ่มนวลอ่อนหวาน ความสงบ เสี่ยว รักชาติ ถนอมถ่อมตน” ฉะนั้น สิ่งดังกล่าวเหล่านั้น เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ผู้หญิงลาว ในบทบาทหน้าที่เป็นผู้อนุรักษ์ วัฒนธรรมและกรอบจารีตประเพณีของลาวแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ผู้หญิงลาวยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ชาตินิยมของลาวเพื่อทำให้สิ่งที่เรียกว่าเป็น “ความเป็นชาติ” “และความเป็นลาว” ให้คงสืบต่อไป

นอกจากคำกล่าวของ นาง สีไฮ ลีเดคมูนสอน ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ “อัตลักษณ์ผู้หญิงลาว” หรือ “ความเป็นผู้หญิงลาว” ยังถูกให้ความสำคัญจากสื่อของลาวด้วยเช่นกัน โดยพยายามนิยามความหมาย ความเป็นผู้หญิง ตัวอย่าง เช่น บทความที่มีชื่อว่า “งามอย่างมีเสน่ห์” ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่า

“ความงามที่เป็นเป้าสายตาของชาย ฝ่ายตรงกันข้าม (ฝ่ายตรงกันข้าม) นั่นก็คือ ความงามของกุลสตรี เพราะผู้หญิงมีความงามประดับกายนั้นคือ เสน่ห์ ของความเป็นหญิง แต่

ความงามที่มีเสน่ห์เหล่านั้นต้องได้ประกอบเข้ากันหลายอย่างเช่น การนุ่งถือ แต่งกาย การเว้าจาสภาพอ่อนหวาน มีรอยยิ้มที่มีเสน่ห์ มีกิจกรรมารยาททางนิมนวล มีหน้าที่การงาน ที่สังคมให้การยอมรับ เบื้องหน้า และเบื้องหลังต้องเป็นคนดีมีเสน่ห์ ในทุก ๆ สายตาที่จ้องมองมาหาเอา ปรับปรุงความงามของตนเองไว้”

(2013:48; 2007; 48)

ฉะนั้น เนื้อหาทั้งหลายข้างต้นดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นกระบวนการในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้หญิงลาวอีกอย่างหนึ่ง โดยผ่านชุดของวาทกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาวให้ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของชาติลาว และทั้งเป็นการเน้นถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงลาวในฐานะเป็นผู้อนุรักษ์จารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติลาว ในการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติและความเป็นลาวภายใต้กระแสของโลกที่ไร้พรมแดนแห่งรัฐชาติต่างๆ

ฉะนั้น ต่อกระแสที่กำลังเกิดขึ้นและทะลักเข้ามาในสังคมลาวในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของความหมายของคำว่า “ชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” ที่รัฐบาลลาวได้นิยามเอาไว้ ดังนั้นเพื่อเป็นปรับเปลี่ยนและเป็นการตอบรับต่อแนวทางนโยบายของของรัฐบาลลาวเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นประเทศเศรษฐกิจทันสมัย โดยจะเห็นได้จากการประชุมผู้หญิงลาวทั่วประเทศ ครั้งที่ 5 ที่ได้ถูกจัดขึ้นในวันที่ 29-31 พฤษภาคม 2006 ซึ่งการประชุมครั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงคำขวัญ “3 ดี” อีกครั้งหนึ่ง ให้มาเป็น “ข้อแข่งขัน 3 ดี” โดยมีเนื้อหาในใจความที่ว่า

“ข้อแข่งขัน 3 ดี”

“สร้างตนเองให้เป็นพลเมืองดี”

มีน้ำใจรักชาติ รักระบอบประชาธิปไตย ประชาชน รักเกียรติศักดิ์ศรีของแม่หญิงลาว และชื่อเสียงบริสุทธิ์

ปฏิบัติแนวทางนโยบายของพรรคฯ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบการต่าง ๆ ของรัฐ และพันธะของพลเมือง แบบแผนการดำรงชีวิตที่ปอดใส เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกกับจารีตประเพณีอันดีงามของแม่หญิงลาวก็เหมือนของชาติ

มีความสามัคคีรักแพงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

“พัฒนาดี”

พัฒนาตัวเอง

ขยันศึกษากระดับความรู้ ความสามารถด้านการศึกษา วิชาการ วิชาชีพ ทำตนเองมีบทบาทในครอบครัวและสังคม

คุณหมั่นออกแรงงาน มีหัวใจประดิษฐ์สร้าง ประหยัดมัดทะเยอียดสามารถพึ่งตัวเอง กลุ่มตนเอง สร้างความเข้มแข็งด้วยตนเอง ปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

รักษาสุขภาพให้แข็งแรงและจิตใจให้สดชื่นเบิกบาน

พัฒนาการจัดตั้งสหะพันธ์แม่หญิง

เคารพนับถือและปฏิบัติระเบียบของการจัดตั้งสหะพันธ์แม่หญิง ปฏิบัติหน้าที่ ที่องค์การสหะพันธ์แม่หญิงมอบหมายให้

ปรับปรุงแนวคิดและแบบแผนวิธีการทำงานของสมาชิกสหะพันธ์แม่หญิงและคณะนำสหะพันธ์แม่หญิงแต่ละชั้น

บุกระดมชวนขวาย ก่อสร้างมหาชนแม่หญิงเข้าองค์การจัดตั้งสหะพันธ์แม่หญิงให้รับประกันด้านปริมาณและคุณภาพ

พัฒนาลังคม

ปฏิบัติหน้าที่เวียกงงานที่อำนาจการปกครองมอบหมายให้ด้วยความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพสูง

ตื่นตัวประกอบคำคิดเห็น ประกอบส่วนเหื่อแรง สติปัญญาและวัตถุลึงของที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม

เอาใจใส่ปกป้องรักษาและเสริมขยายมูลเชื่อวัฒนธรรมอันดีงามของแม่หญิงลาวก็คือของชาติ

“สร้างครอบครัวให้มีครอบครัวผาสุก”

สร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัวที่มีความถื่อต้องปรองดอง มีความอบอุ่น เคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาพ

พร้อมกันเลี้ยงดูศึกษาอบรมลูกหลาน สสมาชิกภายในครอบครัวให้ได้รับการพัฒนาทุกด้าน กลายเป็นพลเมืองดีของชาติ

มีการแบ่งงานกันทำ แบ่งความรับผิดชอบให้สมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม เพื่อพร้อมกันปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้นับวันนับดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเนื้อหา ของ “ข้อแข่งขัน 3 ดี” อย่างละเอียดแล้ว จะพบว่า เนื้อหาดังกล่าว มีส่วนคล้ายคลึงกับเนื้อหาครั้งก่อนๆ ไม่ว่า จะเป็น “3 ดี 2 หน้าที่” ก็ดี อาจจะเหมารวมได้ว่า ลาวในปัจจุบันภายใต้สภาวะของกระแสที่เรียกว่า ไร้พรมแดนระหว่างรัฐชาติต่าง ๆ ที่มีความเคลื่อนไหวไปมาระหว่างความเป็นวัฒนธรรมต่างชาติและความเป็นวัฒนธรรมลาว ซึ่งไม่สามารถทำให้รัฐบาลลาวต้องเพิ่มพยายามในการรักษา “ความเป็นชาติลาว” และ “ความเป็น

ลาว” นั่นก็เป็นการรักษาบทบาทของพรรคฯ และรัฐบาลลาวเอาไว้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง โดยพยายามการสร้างสัญลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่เป็นการบอกถึง “ชาติลาว”

ดังนั้น เครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่จะนำเอา “ข้อแข่งขัน 3 ดี” สู่ถึงทั้งหญิงและชายได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดวิธีหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มวัยรุ่นลาวก็คือ สื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งได้ตอบรับ โดยมีการส่งเสริมและรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมนี้ไว้ ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ประจำชาติลาว และเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและวัฒนธรรมอันเก่าแก่และดั้งเดิมของลาว รัฐบาลเองพยายามนำลาวเข้าสู่ความทันสมัยเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นในแง่ของวัตถุ Material และแนวความคิดเอง Ideology เพื่อให้เข้ากับบริบทที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้นการนำเสนอเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของความเป็นลาวสมัยใหม่ Lao Modern Identity จึงถือว่ามีความจำเป็นอย่างมากต่อสภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการนำเสนอ อัตลักษณ์ดังกล่าวนี้ เป็นการนำเสนอผ่านรูปธรรมต่างๆ และรูปธรรมเหล่านั้นจะมาในรูปแบบของประวัติศาสตร์ลาว ธนบัตรลาว วรรณกรรมลาว เพลงลาวและ เครื่องแต่งกายลาว ซึ่งรูปธรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นชุดของวาทกรรมอย่างหนึ่งที่รัฐบาลลาวใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นลาวสมัยภายใต้สภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ดังจะเห็นได้จากตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญจาก “3 ดี 2 หน้าที่” “3 ดี” และ “ข้อแข่งขัน 3 ดี” ดังนี้

ตาราง 4.3 ตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญ “3 ดี”

“3 ดี 2 หน้าที่” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 1	“3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 3	“ข้อแข่งขัน 3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
“พลเมืองดี” เป็นผู้ที่มีน้ำใจรักชาติ รักบ้านเกิด เมืองนอน เสียสละเพื่อระบอบใหม่ และซื่อสัตย์ต่อแนวทางและการนำ ของ พรรคฯ และรัฐบาลสปป.ลาว สามัคคีกับผู้หญิงบรรดาเผ่าเพื่อ ประกอบส่วนในการปกป้องรักษา ป ระ เ ศ ข า ตี และ ก่อ ส ร ้าง ป ระ เ ศ ข า ตี	“พลเมืองดี” เป็นผู้มีน้ำใจรักชาติ รักระบอบ ประชาธิปไตย รักประชาชน เชื่อมสัมพันธ์ (ซิมซัป) ปฏิบัติแนวทาง เปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้านของ พรรคฯ และระเบียบกฎหมายของ รัฐเป็นอย่างดี มีความรักสามัคคี เป็นเจ้าการประกอบส่วนในงาน ขององค์การจัดตั้งสหพันธ์แม่โขง	“สร้างตนเองให้เป็นพลเมืองดี” มีน้ำใจรักชาติ รักระบอบ ประชาธิปไตย ประชาชน รักเกียรติ ศักดิ์ศรีของแม่โขงลาว และซื่อสัตย์ มีความสามัคคีรักกันช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน ปฏิบัติแนวทางนโยบายของพรรคฯ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบการ ต่างๆ ของรัฐและพันธะของ พลเมือง แบบแผนการดำรงชีวิตที่

ตาราง 4.3 ตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญ “3 ดี”

“3 ดี 2 หน้าที” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 1	“3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 3	“ข้อแข่งขัน 3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
	ลาว	ปลอดโส เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูก กับจารีตประเพณีอันดีงามของแม่ ยิบลาวก่อนเหมือนของชาติ
“เมียที่ดี” สามีภรรยาต้องเป็นที่มีความเสมอ ภาพและปราศจากการผัดถึงกัน (ทะเลาะกัน)เมียต้องสร้างทุกเงื่อน ไขให้สามีได้ทำงาน เล่าเรียนพร้อม ทั้งต้องยกย่องสามี ถ้าสามีทำงาน สำเร็จผล เวลาสามีทำผิดพลาดเมีย ต้องมีความกล้าหาญสำรวจ (ตำหนิ) สามี และเมียไม่ควรจะปกปิดความ อ่อนแอของสามี เมียต้องเล่าเรียนว่า ทำอย่างไรจะต้องดูแลเรือนชานเข็บ ปักคักร้อยหรือทอผ้าและรักษาให้ เรือนสะอาดบนหลักการ “สาม สะอาด” ในการอยู่กินเมียที่ดีต้อง รักษาและช่วยเหลือพ่อแม่ตนและ พ่อแม่สามีทั้งจะต้องแสดงถึงความ สามัคคีกับมิตรหายเพื่อนร่วมชาติ และมีน้ำใจสากลกรรมาชีพ	“พัฒนาดี” ผู้หญิงต้องออกแรงยกระดับด้าน การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และมีความรู้รอบตัวเพื่อยก คุณภาพชีวิตของผู้หญิงและเด็ก ให้ดีขึ้น ผู้หญิงต้องปกป้องรักษาและเสริม ขยายธาตุแท้คุณสมบัติ มูลเชื้อ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติและ	“พัฒนาดี” พัฒนาตัวเอง หมายถึงขั้นศึกษา ยกระดับความรู้ความสามารถด้าน การศึกษา วิชาการ วิชาชีพ ทำ ตนเองมีบทบาทในครอบครัวและ สังคม ขยันออกแรงงาน มีหัวใจ ประดิษฐ์สร้าง ประหยัด มัธยัสถ์ สามารถพึ่งตัวเอง กู้มตนเอง สร้าง ความเข้มแข็งด้วยตนเอง ปรับปรุง
ลิขสิทธิ์โดย สสส Copyright © by SSS All rights reserved		

ตาราง 4.3 ตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญ “3 ดี”

“3 ดี 2 หน้าที่” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 1	“3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 3	“ข้อแข่งขัน 3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
	ของแม่หญิงบรรดาเผ่า	คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและรักษาสุขภาพให้แข็งแรงพร้อมกับจิตใจให้สดชื่นเบิกบาน พัฒนาองค์การจัดตั้งสหพันธ์แม่หญิง หมายถึง เคารพนับถือและปฏิบัติระเบียบของการจัดตั้งสหพันธ์แม่หญิง ปฏิบัติหน้าที่ ทางองค์การสหพันธ์แม่หญิงมอบหมายให้ปรับปรุงแนวคิดและแบบแผนวิธีการทำงานของสมาชิกสหพันธ์แม่หญิงและคณะนำสหพันธ์แม่หญิงแต่ละชั้นและปกครองมณฑลขยายก่อสร้างมะมหาชนแม่หญิงเข้าองค์การจัดตั้งสหพันธ์แม่หญิงให้รับประกันด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาสังคมหมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ที่อำนาจการปกครองมอบหมายให้ด้วยความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพสูง ตื่นตัวประกอบความคิดเห็น ประกอบส่วนเหื่อแรงสติปัญญาและวัตถุสิ่งของที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม เอาใจใส่ปกป้องรักษาและเสริมขยายมุนเชื้อวัฒนธรรมอันดีงามของแม่หญิงลาวก็คือของชาติ
“แม่ที่ดี” ผู้หญิงต้องรู้ภาระบทบาทความสำคัญของตนต่อลูก แม่เป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูและให้การศึกษา		

ตาราง 4.3 ตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญ “3 ดี”

“3 ดี 2 หน้าที” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 1	“3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 3	“ข้อแข่งขัน 3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หญิงทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
อบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นผู้ที่ เป็นแม่ ต้องเป็นแม่แบบอย่างอันดี งามให้ลูกทั้งแนวคิดและการกระทำ รู้จักเลียงลูกตามหลักวิทยาศาสตร์ เรียนรู้ ดูแลให้ความอบอุ่นให้ลูกมี สุขภาพแข็งแรง รู้วิธีสอนให้ลูก พูดจา เล่านิทาน เล่าเรื่อง (วรรณกรรม) ให้ลูกได้เรียนรู้ แบบอย่างอันดีเด่นที่มีความหมาย สั่งสอนตักเตือนลูกให้รู้เหตุรู้ผล รู้ ความดีความเลว สอนลูกให้มี ระเบียบวินัย รู้ออกแรงงานช่วยพ่อ แม่ตามความสามารถ การสอนลูก ด้วยวิธีดังกล่าว ถือว่าผู้เป็นแม่ได้มี ส่วนร่วมในการปกป้องรักษาและ ก่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่เป็นอนาคต ของชาติจากรุ่นนี้ไปสู่รุ่นใหม่		
	“สร้างครอบครัววัฒนธรรม” สร้างครอบครัวให้มีความสุข มี ความเสมอภาค เพื่อพร้อมกันทำ หน้าที่ให้สำเร็จหน้าที่ พร้อมกันเลี้ยงลูก ศึกษาอบรมลูก ให้เติบโตใหญ่แข็งแรงได้ศึกษาเล่า เรียนเพื่อกลายเป็นผู้สืบทอดที่ดี ของชาติ รู้จักตั้งชีวิตการเป็นอยู่ของ ครอบครัวดี สอดคล้องกับ แนวทางนโยบายของพรรคฯและ ระเบียบกฎหมายของรัฐ	“สร้างครอบครัวให้มีครอบครัว ผาสุก” สร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัวที่ มีความถูกต้องปรองดอง มีความ อบอุ่น เคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค พร้อมกันเลี้ยงดูศึกษาอบรม ลูกหลาน สมาชิกภายในครอบครัว ให้ได้รับการพัฒนาทุกด้าน กลายเป็นพลเมืองดีของชาติ มีการแบ่งงานกันทำ แบ่งความ รับผิดชอบให้สมาชิกในครอบครัว อย่างเหมาะสม เพื่อพร้อมกัน

ตาราง 4.3 ตารางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำขวัญ “3 ดี”

“3 ดี 2 หน้าที่” การประชุมใหญ่ผู้หุงทั่วประเทศ ครั้งที่ 1	“3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หุงทั่วประเทศ ครั้งที่ 3	“ข้อแข่งขัน 3 ดี” การประชุมใหญ่ผู้หุงทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
		ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของ ครอบครัวให้วันดีขึ้น

อย่างไรก็ดี จากเนื้อหาในตารางข้างต้นเห็นได้ว่า ความเป็นผู้หุงหลังในยุคจินตนาการใหม่นี้เป็นต้นมา มีสิ่งที่คล้ายคลึงกันกับความเป็นผู้หุงในยุคก่อนปี พ.ศ.2529 อยู่ตรงที่ว่า อัตลักษณ์ผู้หุงลาวยังคงถูกจัดวางในบทบาทหน้าที่ผู้อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมของลาว อย่างเคร่งครัด ซึ่งก่อนปี พ.ศ. 2529 นั้น การรักษาประเพณีอันดีงามคือ ผู้หุงลาวต้องเป็นผู้หุงที่เรียบร้อย รักษาความสะอาดและดูแลในเรื่องของการหุงหาอาหาร เท่านั้น แต่ในปัจจุบันผู้หุงก็ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่นั้นอย่างน่าภาคภูมิใจอยู่ เหมือนเป็นหน้าที่ที่ประเทศชาติมอบหมายให้ที่ยังคงต้องปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จาก “ข้อแข่งขัน 3 ดี” ในการประชุมใหญ่ทั่วประเทศครั้งที่ 5 ในข้อ “การสร้างตนเองให้เป็นพลเมืองดี” ข้างต้นบอกไว้ว่า ผู้หุงลาวจะต้องมี “แบบแผนการดำรงชีวิตที่ปลอดใส เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกกับจารีตประเพณีอันดีงามของแม่หุงลาว” และ ในข้อ “พัฒนาดี” ได้มีคำจำกัดความไว้ที่ไม่ได้แตกต่างกันว่าหน้าที่ของแม่หุงลาวทำไปพร้อมๆ กับการพัฒนาตนเองนั้นผู้หุงลาวก็ยังคงต้อง “เอาใจใส่ปกป้องรักษาและเสริมขยายมูลเชื้อวัฒนธรรมอันดีงามของแม่หุงลาว” เป็นการเน้นย้ำอีกครั้งจากข้อแรก แต่ในยุคใหม่นี้ ไม่เพียงแต่ผู้หุงจะต้องดูแลรักษาประเพณีที่มีมาตั้งแต่โบราณการให้คงไว้เท่านั้น แต่ผู้หุงมีโอกาสมากขึ้นในการพัฒนาตนเอง ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เช่นในข้อ “พัฒนาดี” ที่มีเนื้อหาว่า ผู้หุงสามารถเข้าถึงในการศึกษา สามารถยกระดับความรู้ความสามารถ ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ ของตนเองเป็นต้น เพื่อสร้างคนให้มีบทบาทในครอบครัวและสังคม ซึ่งในความหมายที่ว่าไว้ จะเห็นได้ว่า ถึงผู้หุงลาวจะมีโอกาสมากขึ้น แต่ผู้หุงก็ยังอยู่ในสถานะที่เป็นรองอยู่ เหมือนเดิมที่จะต้องผลักดันตนเองให้ขึ้นมาเทียบเท่ากับผู้ชายในครอบครัวและสังคมให้ได้ ซึ่งไม่ได้ถูกจัดวางความเท่าเทียมกันอย่างเท่าเทียมแล้วตั้งแต่ต้น

ฉะนั้น เพื่อสืบต่อและสนองแนวทางนโยบาย “3 ดี” ดังได้กล่าวมาข้างต้น ให้เข้ากับการปฏิบัติการกิจการปกป้องรักษาและสร้างชาติให้มีความเข้มแข็ง พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวได้ใช้สื่อเข้ามาเป็นเครื่องมือในการส่งผ่านนโยบายดังกล่าวสู่ผู้หุงลาว เพื่อให้ผู้หุงลาวซึมซับรับเอาแนวทางดังกล่าว และกลายมาเป็นผู้หุงตามที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวสปป.ลาวต้องการ โดยจะ

เห็นได้จาก องค์การสหพันธ์ผู้ยี่งลาวได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สื่อในการส่งผ่านสำนึกเรื่องชาติและความเป็นชาติสู่ผู้ยี่งลาว ดังเนื้อความที่จะนำมาเสนอต่อไปนี้

4.4 สื่อสร้างทางความหมายความเป็นผู้ยี่งลาว “ผู้ยี่งจินตนาการใหม่”

เพื่อตอบสนองให้ทันกับสภาพของแนวทางในการเปลี่ยนแปลงใหม่ภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” และ “รัฐบาลลาว” จำเป็นจะต้องปรับปรุงระบบสื่อต่างๆ ของลาวให้ “ทันสมัย” มากยิ่งขึ้นเพื่อสืบต่อในการกิจการสร้างชาติและเพื่อเป็นการเผยแพร่แนวทางนโยบายของรัฐบาลลาวสู่ประชาชนลาวภายในชาติอย่างทั่วถึงเพื่อทำให้ทุกคนภายในชาติมีวิถีคิดและการปฏิบัติสอดคล้องไปกับแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ในยุคจินตนาการใหม่ดังกล่าวด้วย

ฉะนั้นสื่อต่างๆ ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างสูงในการส่งผ่านสำนึก “ความเป็นชาติ” “ความเป็นลาว” และ “ความเป็นผู้ยี่งลาว” จากรัฐบาล สปป.ลาวสู่ประชาชนภายในชาติเพื่อที่จะต้านทานแนวคิดที่ไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบการปกครองและเศรษฐกิจในระยะใหม่ของพรรคฯ และรัฐบาลลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อในช่วงจินตนาการใหม่เป็นต้นมา ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการทำให้คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมของชาติลาวซึมซับเข้าไปในแนวคิดของประชาชนมากยิ่งขึ้น เป็นการรับประกันต่อความมั่นคงของวัฒนธรรมอัน “ดีงามของชาติลาว” ให้ดำรงไว้ซึ่ง “สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร” ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญของหน้าที่สื่อยุคใหม่ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 6 ที่ระบุถึงหน้าที่ของสื่อเอาไว้ว่า

“ตั้งหน้าปกปักษ์รักษา สืบทอดและส่งเสริมมูลเชื้อทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอันดีงาม ของชนเผ่าเพื่อประกอบส่วนเสดให้ (ทำให้) วัฒนธรรมของชาติมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็สกัดกั้นบันดาทำเอียง (พร้อมกันนั้นก็สกัดกั้นแนวโน้ม) การฉวยใช้ (นำใช้) เพื่อหวังม้างเพทำลาย (เพื่อหวังทำลาย) ก้อนกำลังความสามัคคีของประชาชนลาว บรรดาเผ่า.ปกปักษ์รักษาและเสริมขยายคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรม ให้ยืนยง นับถือยึดครองประเพณีอันดีงามของชาติ ศิลปะวรรณคดีพื้นเมืองของ บรรดาเผ่า อนุรักษ์ ปฏิสังขรณ์ ปูชนียสถาน ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ สืบต่อสำรวจขุดค้นคุณค่าทาง วัฒนธรรมและอริยธรรมอันโดดเด่นของบรรดาเผ่า”

(Á°-²ķ©ê½-¾Ä!©«½jò©!ķ£Ö´ 5 ¯ó £~ê† VI (2006-2010),

2

0

0

6

:

1

6

3

)

ถึงแม้ว่า ในช่วงจินตนาการใหม่เป็นต้นมาจะมีความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้านก็ตาม แต่ว่าสื่อของลาวก็ยังคงเป็นไปเพื่อนำเสนอนโยบายของพรรคฯ และรัฐบาลลาวสู่ประชาชน

นั่นก็เพื่อให้ประชาชนลาวทั้งหลายยังคงศรัทธาในแนวทางที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวต้องการ ดังจะเห็นได้ผ่านเนื้อหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่สื่อต้องมีหน้าที่ปกป้องรักษาสืบทอดและส่งเสริมวัฒนธรรม “อันดิงามของชาติ” ให้มากขึ้นและคงอยู่สืบต่อไป และด้วยความที่เชื่อว่า ผู้หญิงลาวเคยมีมูลเชื่อขັນมีจิตใจรักชาติ รักวัฒนธรรม “อันดิงามของชาติ” ซึ่งแสดงออกในการแต่งกาย พุดจา กิริยามารยาท “อันดิงาม” และอื่นๆ (วารสารสาวลาว; 2007) ฉะนั้นผู้หญิงลาวจึงเหมาะสมแล้วที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการสืบต่อภารกิจในการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของชาติในการก่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ ภายใต้นโยบายใหม่ (ไกสอน พมวิหาน; 2005)

ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองความเรียกร้องต้องการเหล่านั้น พรรคฯ และรัฐบาลลาวจึงนำใช้สื่อประเภทต่างๆ ของลาวเข้ามาเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งในการสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาว เพื่อที่จะทำให้ผู้หญิงลาวมีอัตลักษณ์ที่สอดคล้องไปกับนโยบายจินตนาการใหม่ ที่สำคัญได้แก่ วรรณกรรม บทเพลง และการแต่งกาย ที่ได้รับการสร้างขึ้นในช่วง พ.ศ.2529 เป็นต้นมา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5 วรรณกรรมกับการสร้างความหมายความเป็นผู้หญิงลาว “ผู้หญิงจินตนาการใหม่”

เนื่องจากพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2529 ให้ความสำคัญแก่การเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ทุนนิยม ในขณะเดียวกัน ก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การ “ปกป้องรักษา และสืบทอดคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมให้ยั่งยืน” และให้ “นับถือยึดครองประเพณีอันดิงามของชาติ” วรรณกรรมจึงมีบทบาทในด้านนี้ด้วย

ถึงแม้ว่า วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุค “จินตนาการใหม่” เป็นต้นมา นักเขียนจะมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นของตัวเองผ่านวรรณกรรมเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่นักเขียนเหล่านี้ก็ยังคงต้องได้นำเสนอแนวคิดของตนเองให้ควบคู่ไปกับนโยบายและแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาลลาวอยู่อยู่เสมอ นั่นก็เพื่อให้เป็นการสืบทอดภารกิจการสร้างชาติและพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้จะเห็นได้จากการให้ความสำคัญจากพรรคฯ และรัฐบาลลาวผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม 5 ปี ครั้งที่ 6 (2006-2010) เกี่ยวกับภารกิจของสื่อในยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการงานเขียนต่างๆ เอาไว้ว่า

“ทดลองการปกป้องรักษามรดกเกี่ยวกับบ้านเก่าแก่ดีเด่น (หมู่บ้านแบบอย่าง) ของชนเผ่าต่างๆ มอบรางวัลให้แก่บุคคลที่ดีเด่น และมีความสามารถด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมการประดิษฐ์คิดแต่ง ตั้งนอนอยู่บนพื้นฐานเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดิงามของชาติและสอดคล้องกับภารกิจเปลี่ยนแปลงใหม่ของชาติ”

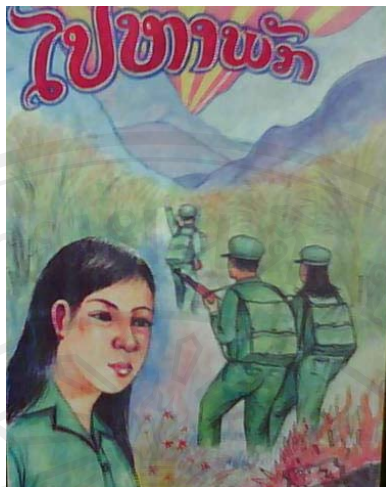
(Á°-²ķ©ê½-¾Ä¡©«½jò©¡ķøÉö´ 5 ¯ó £~ê† VI (2006-2010), 2006:163)

สังเกตได้ว่า เนื้อหาข้างต้นไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวที่ต้องการเข้ามาควบคุมสื่อเพื่อให้สอดคล้องไปกับนโยบายจินตนาการใหม่เท่านั้น เนื้อหาดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามอีกอย่างหนึ่งของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวก็คือ ต้องการสร้างสำนึกให้กับประชาชนลาวภายในชาติเกี่ยวกับการกิจการสร้างชาติภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงใหม่ด้วย โดยผ่านงานเขียนต่างๆ โดยจะเห็นได้จากการมอบรางวัลดีเด่นให้แก่บุคคลที่สามารถประดิษฐ์และส่งเสริมวัฒนธรรม “อันติงามของชาติ” เข้าในการกิจการเปลี่ยนแปลงใหม่ อย่างไรก็ดี ด้วยความพยายามสร้างสำนึกให้กับคนภายในชาติเกี่ยวกับการกิจการพัฒนาประเทศชาติภายใต้การจินตนาการใหม่ โดยผ่านงานเขียนต่างๆ แล้ว วรรณกรรมดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวต้องการด้วย

วรรณกรรมเรื่อง “£¿!¾½²¾ø©øÉö-»ķ¡” (คำสารภาพของคนรัก) โดย สุกสะหวัน พอนเทวา ซึ่งเป็นวรรณกรรมดีเด่นเรื่องหนึ่งของลาวที่รวมอยู่ในหนังสือรวมเรื่องสั้น“Ä¹¾²ķ¡”² (ไปหาพรรค) โดยผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ เวียงจันทน์ ฐกิจสังคม แผนการแถลงข่าววัฒนธรรมและกรรมวัฒนธรรมมหาชน และได้ถูกจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปีแห่งการก่อสร้างพรรคประชาชนปฏิวัติลาว วรรณกรรมเรื่องนี้นำเสนอให้เห็นถึงความรักชาติของหนุ่มสาวที่ได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของลาวในยุคจินตนาการใหม่เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาล สปป.ลาวเริ่มส่งนักศึกษาไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นกลุ่มประเทศสังคมนิยมด้วยกัน เช่น ประเทศโซเวียต เป็นต้น

ที่สำคัญ วรรณกรรม เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นภาพของความรักของหนุ่มสาวที่มีอุดมการณ์ความรักชาติอย่างแรงกล้า ถึงแม้ว่าทั้งสองจะมีความรักต่อกันอย่างลึกซึ้ง แต่ความรักชาติต้องสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ตัวละครเอกในเรื่องนี้คือ “แสงเทียน” และ “เลียม” มีความรักต่อกันในช่วงที่ได้รับทุนการศึกษาให้ไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ แต่พวกเขาทั้งคู่ไม่ได้ลืม “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” พวกเขาได้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีของลาวที่ “น่าชื่นชม” ท่ามกลางสายตาของชาวต่างชาติ และคนลาวด้วยกันเอง

² วรรณกรรมเรื่อง “£¿!¾½²¾ø©øÉö-»ķ¡” เป็นวรรณกรรมหนึ่งในอีกหลายๆ เรื่องที่อยู่รวมอยู่ในหนังสือเรื่อง “Ä¹¾²ķ¡” และหนังสือดังกล่าวได้มีการคัดเลือกเอาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความรักชาติและสะท้อนให้เห็นถึงมูลมรดกทางประวัติศาสตร์ของลาวภายใต้การนำของพรรคฯ ที่ก็คือการปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศชาติลาว

(รูป 4.1 หนังสือรวมเล่มของวรรณกรรมลาว “ไปหาพรรค” ที่รวมเอาวรรณกรรมเรื่อง “คำสารภาพของคนรัก” เอาไว้ด้วย)

วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งที่มีการนำเสนอให้เห็นถึงมนต์เสน่ห์ของชาติ และชาตินิยมของลาว ตลอดจนองค์ประกอบเรื่องชาติของลาวได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ศิลปวัฒนธรรมของชาติลาวเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมและเป็นอัตลักษณ์ของชาติที่ได้รับการสืบทอดมาช้านาน ดังสะท้อนผ่านเนื้อหาบางตอนของวรรณกรรมดังกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“ในงานราตรีตรุษสงกรานต์ปีใหม่ลาว ที่มีนักศึกษาลาวเองเป็นผู้จัดขึ้นอยู่ที่สโมสรของมหาวิทยาลัยคีนัน ชายหนุ่มคนหนึ่งได้นั่งลักแยม (เผ้าดู) วาดเพื่อนอันอ่อนนวล (อ่อนหวาน) ของหญิงสาวลาวคนหนึ่ง อย่างซาบซึ้งติดใจ บทพ่อนที่มีชื่อว่า “จำปาเมืองลาว” ได้รับความนิยมจากผู้ชมคนลาวและแขกต่างประเทศเป็นพิเศษ อีหลีอีหล้อ (อย่างแท้จริง) เสียงตบมือชมเชยของผู้ชมได้ดังพลสนั่น (ดังกึกก้อง) อยู่อย่างบ่ขาดระยะจนบทพ่อนบทนั้นได้จบลง”

(!÷;1½¹, ัก- ²⁰-Àê, ¾, อ้างในหนังสือเรื่อง “Ä-¹³¾²ัก;”; 1995:185)

เนื้อหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นักเขียนได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึง “ความเป็นชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” ได้เป็นอย่างดี ตัวอย่าง เช่น การแสดงให้เห็นถึง ศิลปะของชาติลาว โดยผ่านบทพ่อนที่มีชื่อว่า “จำปาเมืองลาว” และการพ่อนแบบลาวที่มีความอ่อนช้อยและนุ่มนวล ซึ่งสิ่งดังกล่าวได้รับความนิยมชมชอบจากผู้ชมทั้งคนลาวและแขกต่างประเทศเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การร่ายก็ถูกเน้นและให้ความสำคัญจากนักเขียนด้วยเช่นกัน อย่างเช่น

“การพ่อนร่ายลาวที่มีจังหวะเคลื่อนไหวโยกย้าย ลำแขน ฝ่ามือ และการก้าวเดินไปตามจังหวะเสียงเสพดนตรีแบบม่วนซื่นและอ่อนช้อยของลาวนั้น ก็มีความสวยงามจนล้น

อกล้นใจพอแสงแล้ว แต่บวกกับการไว้ทรง นุ่งโสร่ง (นุ่งกางเกง) ของผู้ชายและนุ่งซิ่น
ไหมพร้อมด้วยแพรเบี่ยงบัว (สไบ) ของผู้หญิงลาวแล้วปรากฏว่า มันยังมีความสวยงาม
เพิ่มมากขึ้นอีกหลายทบหลายเท่าและคล้ายกันว่า รำวงสามัคคีรอบนั้น ได้หอบอุ้มและ
ยกชูเอาหมดทั้งประเทศลาวให้สูงขึ้นกว่าเก่าเพื่อแสดงให้โลกรู้ว่า นั่นคือส่วนหนึ่งของ
ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองอันงดงามและมีคุณค่าที่สืบทอดกันมาแต่สมัยปู่ย่าตายายของ
ชาติลาว”

(|÷i|½¹, ัก- ²⁰-Àê, ¾, อ้างในหนังสือเรื่อง “Ä-¹¾²กั”; 1995: 186)

ผ่านเนื้อหาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นอกจากผู้เขียนได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการฟ้อนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของลาวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมอื่น ๆ ของลาว เช่น การรำวง³ และการแต่งกายประจำชาติลาว⁴ ของผู้หญิงลาว ซึ่งภาพดังกล่าว จะสะท้อนให้เห็นว่าศิลปวัฒนธรรมของลาวเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม น่าภาคภูมิใจ และเป็นอัตลักษณ์ของชาติที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างช้านาน และยิ่งไปกว่านั้น ยังได้ทำให้ประเทศลาวเป็นที่รู้จักของโลกด้วยว่าชาติลาวมีศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง “อันงดงามและมีคุณค่า” ที่สืบทอดกันมาแต่สมัยปู่ย่าตายาย และสะท้อนให้เห็นความสำคัญผู้หญิงลาวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของความเป็นชาติลาว เช่น การแต่งกายประจำชาติของผู้หญิงลาว การฟ้อนรำทั้งดงามและอ่อนช้อยดังที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงประกอบการรำ ดังต่อไปนี้

“งามเด่น นาคน้อย

เจ้าผู้ค่องคองลาว

คิงกม (เนื้อตัว) ขาวงาม

ใส่คำเคียนเอ้

มีทั้งแพรสะไบบั้ง

บังคิงกมกั๊ว

งามวาดแยม

สาวน้อยผู้เยี่ยมคม

ยามเว้าลม

เจ้าช่างสอเคลียงหวาน

³ “รำวง” เป็นศิลปะแขนงหนึ่งของลาว ซึ่งยังเป็นที่ยอมรับในสังคมลาว จะถูกใช้ในวามงานแต่งงาน งานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ รวมไปถึงงานประเพณีต่างๆ ของลาว ที่สำคัญ เมื่อจะต้องได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง หรือชาวต่างประเทศ รำวง จะถูกนำมาเข้ามาเพื่อแสดงให้ถึงความเป็นลาว โดยส่วนมาก รำวง จัดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้เข้าร่วมงาน ซึ่งผู้เข้าร่วมจะถูกเชิญออกมาเต้นรำร่วมกัน ซึ่งการเต้นดังกล่าวจะเต้นเป็นคู่ๆ ที่มีผู้หญิงและผู้ชายรำไปด้วยกัน

⁴ “การแต่งกายประจำชาติลาว” ในความหมายของผู้ศึกษา หมายถึงการแต่งกายของผู้หญิงลาว ซึ่งผู้หญิงลาวจะต้อง “นุ่งผ้าซิ่น เกล้าผมและห่มสไบ” พร้อมด้วยกิริยามารยาท ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นอัตลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของชาติลาว ที่แสดงให้ถึงความเป็นลาว และยิ่งจะถูกให้ความสำคัญเป็นพิเศษเมื่อต้องได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง หรือ แขกต่างประเทศ เพราะการแต่งกายดังกล่าวจะทำให้คนอื่นรู้ว่า นี่คือ “ลาว”

ประกอบสร้างรวมถึง นั่นแล้ว”

($1 \div 1^{1/2}$, ๓-๒๐-๔, อ้างในหนังสือเรื่อง “ $A^{-13/4}$ กั”; 1995: 195)

“คำตอบแสงเทียนเรื่องนี้ให้คิดให้เลียมหมดปัญญาชีวิตต่อ เขาได้แต่คิดในใจว่า “แสงเทียน” หัวใจของ
 ข้อยจกมันคิดแนวใดต่อเจ้า.... ถึงจะบ่ประกาศให้โลกู้ข้อก็ต้อว่าว่า เจ้ามันแบบสับของ
 เม่หญิงสาวที่หน้าศาลบนบถือถึง เจ้าจะบ่อนุญาตให้ข้อได้จับยแหม่นแต่จนเส้นหนึ่งของเจ้าก็
 ตาม แต่ข้อก็บ่เคยคิดเสียใจยังให้เจ้า กงกันข้ามข้อแรงตราความเป็นหญิงของเจ้าสูงกว่าเก่า
 และข้อก็ยังห่วงและหวงในตัวเจ้าหลายจกกว่าเก่า ข้อรู้สึกสุขใจจนบอกลูกอีกที่ได้มาสิ่งแทน (ที่
 ได้มาทความคั่นเคย) และรักแพงผู้หญิงคือเจ้าขอให้ข้อได้อยู่ใกล้ชิดกับเจ้านานาแต่เนนแสง....”

($1 \div 1^{1/2}$, ๓-๒๐-๔, อ้างในหนังสือเรื่อง “ $A^{-13/4}$ กั”; 1995: 195)

นอกจากภาพตัวแทนของความเป็นผู้หญิงลาวที่ปรากฏในบทราฟิราพันถึง “แสงเทียน” ของ “เลียม” แล้ว นักเขียนยังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการแต่งกายของลาวด้วย ซึ่งการแต่งกายของผู้หญิงลาวเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ พรรคฯ และรัฐบาลลาวพยายามยกขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาตินิลา ในปัจจุบัน ส่วนมากแล้ว ผู้ซึ่งลาวจะถูกสอนให้นุ่งซิ่น (นุ่งผ้าถุง) ตั้งแต่ยังเป็นเด็กหญิง โดยผ่านระบบของ การศึกษา ซึ่งเด็กผู้หญิงลาวจะต้องได้ใส่ซิ่นมาริณทุกวัน เพราะเป็นชุดเครื่องแบบของนักเรียน และการนุ่งซิ่น ดังกล่าวยังได้รับการปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน การให้ความสำคัญแก่การนุ่งซิ่นสะท้อนให้เห็นผ่านเนื้อหาของ วรรณกรรมดังต่อไปนี้

“หั่นและ บอกให้หั่นไส้ (กางเกง) มากับบ่วงมามาที่ยาวปาก็ยังบ่วงขึ้น คนอียังไปทางใดมกบ่วงแต่ขึ้น ห้วย..... เขาเป็นแม่ย้งลาว เคยบ่วงขึ้น (ผ้าถุง) แต่น้อยถึงใหญ่ (แต่เล็กจนโต) จากบ้านเมืองมาอยู่ต่างประเทศไกรปานนี้ ซิเอาหยังมาอดอ้างว่า เขาแม่นแม่หญิงลาว มีแต่ขึ้นเท่านั้นที่เป็น สัญลักษณ์ของแม่หญิงลาว”

(|÷|;1½¹,กั- ²⁰-Àê,¾, อ้างในหนังสือเรื่อง “Ä⁻¹¾²กั;”; 1995: 196)

นอกจากนักเขียนจะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงลาวว่ามีความสำคัญอย่างไร ต่อความเป็นชาติลาวแล้ว นักเขียนยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของหนุ่มสาวลาวยุคใหม่พึงต้อง กระทำต่อชาติด้วยอย่างเช่นว่าแสงเทียนได้พยายามกล่าวเตือนต่อเลียมคนรักของเธอที่ว่า

“เจ้าแม่นผู้หนึ่งที่เป็นลูกหลานของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เจ้าได้รับเกียรติอันสูงส่ง และเป็นเกียรติศักดิ์ศรีที่พรรคฯ และรัฐบาลเขามอบหมายให้เจ้ามาทำหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนต่างประเทศที่มีความศิวิไลซ์และสะดวกสบายทุกอย่าง ทั้งๆ ที่ในเวลาเดียวกันนี้มีชาวหนุ่มลาวหลายหมื่นหลายแสนคนยังมีเงื่อนไขที่บ่คล้ายคือเจ้า พวกเขาก็ทำหน้าที่อย่างสมเกียรติสมกับความไว้นื้อเชื่อใจของพรรคฯ และประชาชน”

(สุกสะหวัน พอนเทว, 1995 อ้างในวารสารลุ่มน้ำโขง, 2548)

จากเนื้อหาของวรรณกรรม ได้สร้างภาพตัวแทนของหนุ่มสาวที่ต้องมีหน้าที่ในการศึกษาเพื่อกลับไปพัฒนาประเทศชาติลาวตามที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวต้องการ และคนหนุ่มสาวยังต้องมีหน้าที่ในสืบสานวัฒนธรรมของชาติลาวเอาไว้อีกด้วยเพราะว่าพวกเขาเป็นลูกหลานของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ฉะนั้นพวกเขาจึงต้องทำหน้าที่ดังกล่าวให้สมกับเกียรติศักดิ์ศรีที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวมอบหมายให้

วรรณกรรมเรื่องต่อมาก็คือ วรรณกรรมเรื่อง “¹⁰À⁻¹¾²กั;” (หัวใจสีเขียว) โดย วันใหม่ ซึ่งเป็นนามปากกาของนักเขียนหญิงของลาวที่มีชื่อว่า นาง วันไม สุกกองมี ปัจจุบันรับตำแหน่งเป็นหัวหน้าห้องตรวจสุขภาพของศูนย์กลางสหพันธ์กรรมบาลลาว มีผลงานออกมามากมายทั้งเป็นนิทานพื้นบ้าน รวมไปถึงวรรณกรรมเรื่องสั้นจำนวนหนึ่ง และยังคงเคยได้รับรางวัลนักเขียนที่เขียนสนุกใน นิทานเรื่อง “¹¹À⁻¹¾²กั;” (นาย ชี้น้ำ และ นาง เย้) นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลที่หนึ่งของหนังสือพิมพ์ “¹²À⁻¹¾²กั;” (ประเทศลาว) ในหัวข้อ “¹³À⁻¹¾²กั;” (สายใจลาว เวียดนาม) ในปี 2002 ภายใต้อัฒตวรรณกรรมเรื่อง “¹⁴À⁻¹¾²กั;” (วันหนึ่งที่จำไม่ลืม) และได้รับชมเชยจากวรรณกรรมเรื่องสั้น “¹⁵À⁻¹¾²กั;” (เส้นทางที่นางเลือก) ของกรมพิมพ์จำหน่ายและศูนย์ภาษาฝรั่งเศส และอีกหลายเรื่องที่กำลังจะพิมพ์ออกมา

วรรณกรรมที่ได้นำมาวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลที่ 2 ในการแข่งขันรางวัล “!ò-ÄS” ประจำปี 2005 ซึ่งจัดโดย วารสาร “,ġ--½!ò-”⁵ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมฉลองวันชาติครบรอบ 30 ปี ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอภาพชีวิตคนลาวหลังจากที่ประเทศลาวได้รับการปลดปล่อยใหม่ๆ ในช่วงเวลาดังกล่าวการต่อสู้ด้วยกำลังและอาวุธสิ้นสุดลงแล้ว แต่การต่อสู้ด้านแนวความคิดยังจะต้องดำเนินต่อไปเพื่อเป็นการสร้าง “คนสังคมนิยมใหม่” ที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่สุดในการสร้างชาติลาวใหม่

อย่างไรก็ดี จนถึงยุคจินตนาการใหม่ที่มีความผ่อนคลายหลายๆ ด้านก็ตาม แต่วามโนทัศน์เรื่องชาติและชาตินิยมยังคงถูกนำเสนอเรื่อยมา เป็นต้นว่าวรรณกรรมเรื่อง “!ò-ÄS” (หัวใจสีเขียว) นักเขียนได้มีการนำเสนอภาพตัวแทนของชายหนุ่มและหญิงสาวผู้ที่มีน้ำใจรักชาติ รักบ้านเกิดเมืองนอนและมองเห็นคุณค่าอันงดงามของชีวิต พร้อมทั้งจะยอมอุทิศชีวิตตนเพื่อปกป้องรักษาประเทศชาติอันแสนรักของพวกเขาตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่องนี้คือ “พูหวาน” และ “แสงสมบุญ” ต้องการที่จะเป็นทหารเพื่อรับใช้ประเทศชาติอันแสนรัก ดังสะท้อนผ่านเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าสุดแสนดีใจ หากันเปรียบได้เมื่อประเทศได้รับการปลดปล่อย และข้าพเจ้าขออาสาสมัคร เข้าเป็นทหารรับใช้ชาติ”

(,ġ-Ä¹É, 2007:10)

(รูป 4.2 วรรณกรรมเรื่อง “หัวใจสีเขียว”)

⁵ “วันนะสิน” เป็นนิตยสารรายเดือนของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมของลาว ซึ่งนิตยสารดังกล่าวจะมีการตีพิมพ์ออกเป็นสองลักษณะด้วยกัน คือ หนึ่งจะอยู่ในรูปแบบของกานติพิมพ์รายเดือนและ การตีพิมพ์เป็นวรรณกรรมรวมเล่ม

ผ่านเนื้อหาดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า นอกจากนักเขียนจะให้ความสำคัญกับชาติลาวที่ได้รับการปลดปล่อยแล้ว ยังให้ความสำคัญกับความรักชาติรักบ้านเกิดเมืองนอนผ่านตัวละครด้วย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ถึงแม้การทำสงครามจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่การต่อสู้เพื่อสร้างคนใหม่ที่มีจิตใจรักชาติรักบ้านเกิดเมืองนอนยังไม่ได้สิ้นสุดลงแต่อย่างใด

นอกจากการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปลดปล่อยชาติแล้ว อุดมการณ์ชาตินิยมคงยังต้องถูกสร้างและผลิตเสมอมาเพื่อเป็นการย้ำเตือนให้ประชาชนภายในชาติยังคงเห็นความสำคัญและซาบซึ้งกับชาติลาว อย่างเช่น ผู้เขียนได้เน้นว่า พูหวาน ไม่เคยลืมคำพูดของหัวหน้าโรงเรียนในเวลาประชุม ดังความว่า

“นางบ่เคยลืมคำว้าของหัวหน้าโรงเรียนที่ว่า ถึงแม้ว่า ประเทศชาติของพวกเรา จะได้รับการปลดปล่อยแล้วก็ตาม แต่ว่าพวกปฏิกร (คนขายชาติ) และพวกบ่หวังดี (กลุ่มที่ไม่หวังดี) ยังหวังจะทำลายประเทศชาติของพวกเราในทุเวลา ดังนั้นพวกเราหมดทุกคนจงช่วยกันและสามัคคีกัน (สามัคคีกัน) เพื่อปกป้องรักษาผืนแผ่นดินอันแสนรักของพวกเราหมดทุกคน และทับม้างทุกเหล่ากลของพวกศัตรู (ทำลายทุกกลอุบายของพวกศัตรู).หน้าที่ของพูหวานในปัจจุบัน แม่นออกแรงร่ำเรียน ฝึกฝนหล่อหลอมตนเอง หัวหั้นในทุกเวียกงาน (กระตือรือร้นในการออกแรงทำงานทุกประเภท) ที่การจัดตั้งได้มอบหมายให้ปีใดนางก็ได้เป็นนักเรียนดี และเฮคให้หมู่เพื่อนนิยม (ทำให้เพื่อนฝูงนิยม) ชมชอบและนางก็เป็นหนึ่งในคณะห้อง (หัวหน้าห้อง) ที่ยันตลอดเวลา”

(กั-Ã¹È, 2007: 14-

15)

อย่างไรก็ดี นักเขียน นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ชาตินิยมของลาวผ่านเนื้อเรื่องดังกล่าวแล้ว ที่สำคัญก็คือ เนื้อหาดังกล่าวยังให้ความสำคัญไปกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวด้วย อย่างเช่น การสำนึกของพูหวานกับหัวหน้าโรงเรียน ดังนั้น นางจะเป็นผู้หญิงที่ร่ำเรียน ฝึกฝนตนเอง พร้อมทั้งขยันในงานที่องค์กรจัดตั้งมอบหมายให้เพื่อที่นางจะเป็นนักเรียนดี เป็นหัวหน้าห้องเรียน และเป็นที่นิยมของเพื่อนๆ

นอกจากอัตลักษณ์ที่ผูกติดไปกับบทบาทหน้าที่ ที่ผู้เขียนได้นิยามผ่านเนื้อหาข้างต้นแล้ว ผู้เขียนยังสะท้อนภาพของความเป็นผู้หญิงลาวด้วย ไม่ว่าจะเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและความงามของสาวเหนือด้วย อย่างเช่นเนื้อหาต่อไปนี้

“พอแต่เล็กหัดกาย (ออกกำลังกาย) เข้ามารอดเตียงนอนพูหวานฟ้าวกุ่มง (รีบกับมุ้ง) และพับผ้าห่มแล้วเอามุ้งปะไว้ระหว่างกางผืนผ้าห่มแล้วเอามือลูบไล่ไปมาเพื่อให้มัน

เป็นเหลี่ยมและตั้งฉาก ในเวลาเดียวกันนางจับเอาหมอนสีขาวระไบเพื่อนคู่คิดมายองไว้
เท็งผ้าห่ม (มาพับไว้บนผ้าห่ม) สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดเมื่อต้องตาทุกคนที่เหลียวเห็นหมอน
หน่วยนี้ (ที่มองเห็นหมอนใบนี้) แม่นกิงคอกคาย⁶กำลังบานแย้มยืนอยู่ข้างกุหาที่แล้ว
(ปักผ้า) และสลบสืออย่างประณีตและละเอียดอ่อน มันเปรียบเหมือนรอยยิ้มอันน่ารักของ
นางสาวถิ่นเหนือที่เต็มไปด้วยเมฆหมอกกุหาอยู่ข้างกิงคอกคายแม่นตัวหนังสือแล้ว
(ปัก) เป็นสิบัว (สีชมพู) อ่อนๆ ว่า “ชีวิตและความหวัง”

(, Ğ-Ã¹È, 2007:21-

22)

อย่างไรก็ดี เนื้อหาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวหลายประการที่
ผูกติดไปกับความ “แม่หญิง” ไม่ว่าจะเป็น “ความสะอาดและเรียบร้อย” ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังได้รับความ
ชื่นชมจากผู้ผ่านพบเห็นว่าจนถึงมีการเปรียบเปรยที่ว่า “รอยยิ้มอันหวานของนางสาวถิ่นเหนือที่เต็ม
ไปด้วยเมฆหมอกของกุหา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว นอกจากจะถูกนิยามโดย
เน้นความอ่อนหวานและเรียบร้อยแล้ว อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในวรรณกรรมยังจะต้อง
ประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้หญิงที่มีความรักชาติบ้านเมืองด้วยเสมอ เช่นเนื้อหาต่อไปนี้

“พูหวาน พ้าวุ่นเครื่อง (รีบใส่เสื้อผ้า) จับปืม (จับหนังสือ) แล้วออกไปหา (เดินไปหา)
ห้องเรียนแต่เช้า ๆ เพื่อจะมีเวลาทบทวนบทเรียนคืน ผ่านมานางทุ่มเทหื้อแรงใส่วิชานี้
หลาย (มาก) เป็นพิเศษ เพาะหลังจากจบห้องสิบแล้ว นางอยากจะไปเรียนต่อวิชาใดวิชา
หนึ่งที่ประเทศรัสเซีย ประเทศที่มีความก้าวหน้าอันดับหนึ่งของโลกและก็มีประเทศ
ของท่านเลนินผู้นำอันยิ่งใหญ่ เพื่อที่จะอำเหียน (ร่ำเรียน) เอาความรู้กลับมารับใช้
ประเทศชาติบ้านเมือง”

(, Ğ-Ã¹È,

2007:51)

วรรณกรรมเรื่องต่อมาก็คือ วรรณกรรมเรื่อง “⁶Àìõ°;ÃiÈ” (ทางเลือกใหม่) ซึ่งถือ
ได้ว่าเป็นวรรณกรรมเรื่องสั้นที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวรรณกรรมรวมเรื่องสั้น
“⁶Àìõ°;ÃiÈ” (บทเรียนชีวิต) ของนักเขียน โฟวัน พงบันดิค เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนความ
เปลี่ยนแปลงของสังคมลาวในยุคจินตนาการใหม่ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ในปัจจุบันที่พรรคฯ และ
รัฐบาลลาวมีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของลาวให้เป็นไปตามทิศทางการหันประเทศไปสู่การจินตนาการ

6 “คอกคาย” หมายถึงดอกไม้ชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทางภาคเหนือของลาว

ใหม่ด้วยการขยายและปรับปรุงเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยก้าวจากเกษตรกรรมแบบธรรมชาติ ไปสู่การผลิตเพื่อขายและการค้าแบบเสรี ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า วรรณกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญก็คือการสะท้อนให้เห็นถึงภาพตัวแทนของ ผู้หญิงลาวชนเผ่าที่อุทิศชีวิตของเธอให้แก่ภารกิจการพัฒนาประเทศชาติในยุคจินตนาการใหม่ เพื่อให้ชาติลาวหลุดพ้นจากการเป็นประเทศ “ทุกข์ยาก” และ “ด้อยพัฒนา”

“ภายหลังเรียนจบ ม 5 นางเวิน แม่หญิงเผ่าตะโอย เริ่มเข้าใจว่า ต้นตอของปัญหาความ ทุกข์ยากลำบากของประชาชนอยู่ในบ้านห้วยเจียนนั้น อันหนึ่งแม่นเป็นย่อนการมีลูก หลาย คือกันกับเขตชนะบ่ออื่นๆ อยู่ใน สปป.ลาว ซึ่งเฉลี่ยแล้วแต่ละครอบครัวจะมีลูก 6 ถึง 7 คน นางเองก็บ่สามารถไปเรียนได้ก็ย่อนออกโรงเรียนมาช่วยเวียแม่ (ทำงาน ช่วยแม่) เพื่อเลี้ยงน้องอีก 3 คน โชคชะตากรรมบ่หน้าจะกลั่นแกล้งถึงขนาดนี้เลย ใน ที่สุดนางก็ตัดสินใจเฮดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อหาทางช่วยแม่หญิงคนอื่นๆ อยู่ในหมู่บ้านให้ ค่อยๆ พ้นออกจากความทุกข์ยากถึงจะบ่ได้ 100% ก็ตาม”

(Ä², ัก- ²öä®ķ-©ò©,

2005:186)

จะเห็นได้ว่า นักเขียนพยายามนิยามหรือประกอบสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวยุคใหม่ให้ สอดคล้องไปกับแนวทางใหม่ที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวต้องการเพื่อที่จะตอบสนองต่อแนวทางใหม่ จึง เห็นได้ว่า นักเขียนพยายามปลูกสำนึกให้กับผู้หญิงลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงชาติพันธุ์ อย่างเช่น ตัวละครนางเวินที่เป็นผู้หญิงเผ่าตะโอย ที่มีความต้องการอยากให้ประชาชนบรรดาเผ่าในประเทศ สปป. ลาว หลุดพ้นออกจาก “ความทุกข์ยาก” และ “ด้อยพัฒนา” อันเป็นผลมาจากการมีลูกมาก โดย เธอเข้าร่วมการฝึกอบรมโครงการวางแผนครอบครัว และกลับมาช่วยประชาชนในหมู่บ้านของเธอ อย่างจะเห็นได้โดยผ่านเนื้อหาของวรรณกรรมต่อไปนี้

“ต่อมานางเวิน ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครบ้าน เพื่อไปฝึกอบรมโครงการออกลูก ห่าง (โครงการวางแผนครอบครัว) อยู่แพนงสาทาแขวงจำปาสัก (จังหวัดหนึ่งที่อยู่ ภาคใต้ของลาว) ดังที่นางไฟฝันเอาไว้ นางจากบ้านเป็นเวลาสามเดือนแล้วกลับมาพร้อม ความรู้ใหม่และสิ่งของหลายอย่างที่ได้อาจากการฝึกอบรมเพื่อนำมาช่วยชาวบ้าน ตลอด ระยะเวลาเดินทางกลับบ้าน นางคิดหาวิธีทางต่างๆ เพื่ออธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจปัญหาเรื่อง สุขภาพ เรื่องการเชื่อถือแบบงมงาย (ความเชื่อแบบงมงาย) พิเศษแม่นสิทธิของแม่หญิง เวียเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว สิ่งเหล่านี้บ่แม่นเรื่องง่ายที่จะเฮดให้ชาวบ้าน ยอมรับและนำไปปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของนางที่

อยากช่วยหลุดพ้นความทุกข์ยาก หลุดพ้นการตายของแม่และเด็ก นางจึงบ่หัวนเกรง ต่อฟ้าฝนลมแดง บ่ว่าอุปสรรคขวางหน้านั้นจะใหญ่หลวงปานใดก็ตาม นางจะต้องเดินต่อไป”

(Ä², ัก- ²ö©®ัก-©ò©,

2005:186)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวที่ถูกนิยามขึ้นมา นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะหลายประการตามอุดมคติของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว อย่างเช่น เป็นคนที่มองเห็นถึงปัญหาและความทุกข์ยากของประชาชน และพยายามทุกวิถีทางเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนหลุดพ้นออกจากความยากจน อย่างเช่น นาง เวิน พบว่า ปัญหาความยากจนของประชาชนก็คือ การมีลูกมาก ฉะนั้น การแก้ไขปัญหานั้นก็คือ นางเวิน ต้องเป็นผู้ชี้ให้ประชาชนเห็นปัญหาว่า สาเหตุของความยากจนนั้นก็คือ ประชาชนไม่มีการวางแผนครอบครัว ซึ่งการวางแผนครอบครัวนั้น ถือได้ว่า “เป็นแผนยุทธศาสตร์อีกอย่างหนึ่งของรัฐบาลลาวที่ต้องการที่จะหลุดพ้น (แก้ไขปัญหาคความจน) ความยากจนของประเทศ”⁷ ดังกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่า การนิยามอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวดังกล่าว จึงสอดคล้องไปกับแนวทางของพรรคฯ และรัฐบาลลาว ภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ ตัวอย่าง เช่น เนื้อหาต่อไปนี้

“การมีลูกหลายคนนั้น นอกจากความยุ่งยากในการเลี้ยงดูแล้ว ยังมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของผู้เป็นแม่นำอีก (ต่อแม่ด้วย) แม่ยังมีลูกตั้งแต่เนื้ย (มีลูกตั้งแต่อายุยังน้อย) หรือว่ามีลูกหัวปีท้ายปีนั้น จะเสดให้ผู้เป็นแม่และลูกมีสุขภาพอ่อนเพลียบแข็งแรง แม่ขาดอาหารการกินหรือออกแรงงานหนัก ส่วนผู้ใหญก็จะต้องออกโรงเรียน ย้อนปัญหาดังกล่าว ดังนั้นพักรรัฐ (พรรคฯ และรัฐบาลลาว) จึงมีนโยบายวางแผนออกลูกห่าง (นโยบายวางแผนครอบครัว) เพื่อสุขภาพของแม่และเด็กน้อย”

(Ä², ัก- ²ö©®ัก-©ò©,

2005:192)

อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นไปตามแนวทางที่พรรคฯ และ รัฐบาล สปป. ลาวกำหนดไว้ โดยเฉพาะการเป็นผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชาติ หรือพยายามทำหน้าที่ต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างดีที่สุด ดังจะเห็นได้ผ่านความคิดของนาง เวิน ที่ว่า

⁷ รัฐบาลลาวมองว่า เป็นเป้าหมายของการหลุดพ้นความยากจน และการปรับปรุงตัวชีวิตก็คือ การศึกษาแห่งชาติ สาธารณสุข และพลเมือง ฉะนั้น ยุทธศาสตร์เหล่านี้จะไม่สามารถบรรลุได้ โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของผู้หญิง โดยเฉพาะการประกอบส่วนของผู้หญิงชนเผ่า และผู้หญิงอื่นๆ ดังนั้น รัฐบาลลาวได้ดำเนินบรรดาก้าวที่สำคัญในบันดา แขนงเศรษฐกิจ หลักของชาติและผ่านแผนงานแห่งชาติเพื่อ สนับสนุนก็จะกรรมสร้างรายได้ของผู้หญิง

“นางเวิน คิดว่า ตนเองได้ก้าวมาถึงครึ่งทางแล้ว ในการที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางที่ตนเองตั้งเอาไว้ ถึงว่ามันจะแม่นยำ (ถึงแม้จะเป็นงาน) ที่ยากลำบาก แต่ตนเองก็สามารถชักชวนให้ชาวบ้านจำนวนหนึ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (เปลี่ยนพฤติกรรม) ของตนเองได้ซึ่งปัญหานี้ยังแก้กันบ่ตกอยู่หลายบ่อน (อยู่หลายที่) อยู่ภายในประเทศความสำเร็จนี้ นางถือว่า แม่นราววัน (ราววัด) อันยิ่งใหญ่อยู่ในชีวิตของนางที่ได้ประกอบส่วนเข้าใน (ที่ส่วนรวมใน) การหลอมนความทุกข์ยากของประชาชนบรรดาเผ่าอยู่ใน สปป.ลาว”

(Ä²_ķ- ²öðķ-©©ò,

2005:196)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าการนิยามหรือการสร้าง ความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” หรือ “อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว” เป็นการประกอบสร้างจากชุด วัฒนธรรมของรัฐเพื่อให้ผู้หญิงทั้งหลายสามารถตอบสนองต่อความเรียกร้องต้องการต่อ บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่สอดคล้องกับแนวทางใหม่ ที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวต้องการ ตัวอย่าง เช่น อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวผ่านวรรณกรรมดังกล่าวโดยส่วนมากแล้ว จะมีลักษณะคือ “มี คุณสมบัติ มีศีลธรรม มีกิริยามารยาท มีสติเป็นเจ้าของตัวเอง เป็นเจ้าของประเทศมีส่วนในการ พัฒนาประเทศชาติ เป็นคนสุภาพเรียบร้อย เคร่งครัด อ่อนหวาน รู้จักรักยามูลเชื้ออันดีงามของชาติ และเป็นคนที่งามทั้งรูปร่างและจิตใจ”

เป็นที่น่าสังเกตว่าในยุคจินตนาการใหม่ พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวยังคงเน้นเฉพาะ การทำหน้าที่ด้วยความเสียสละของผู้หญิงลาว แต่มิได้เน้นสิทธิต่าง ๆ ของผู้หญิง วรรณกรรมก็ ตอบสนองต่อนโยบายของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ก็เน้นแต่หน้าที่โดยไม่เน้นสิทธิของ ผู้หญิงเช่นเดียวกัน

4.6 เพลงลาว “ผู้หญิงลาวยุคจินตนาการใหม่”

เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสำนึก “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” ที่สำคัญอีก ประการหนึ่งจากพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวสู่ผู้หญิงลาว ที่นอกเหนือจากวรรณกรรมของลาวที่ ได้นำเสนอมานี้ข้างต้นแล้ว นั่นก็คือ บทเพลงต่าง ๆ ของลาว ซึ่งบทเพลงดังกล่าวถือได้ว่าเป็น สัญลักษณ์สำคัญทางวัฒนธรรม เป็นตัวกลางในการสื่อสารความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และสภาพที่ เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละช่วงต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น เพลงปฏิวัติลาว ที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ที่ใช้ เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ช่วงที่ลาวทำสงครามปลดปล่อยประเทศหรือแม้กระทั่งในช่วงที่ลาว เปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองการปกครองแบบใหม่ ซึ่งเพลงดังกล่าวเหล่านี้ ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือ ในการกระตุ้น อารมณ์ ความรู้สึก “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” ให้เกิดขึ้นในหมู่คนลาว

เพื่อกลายมาเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในการต่อสู้ปลดปล่อยประเทศ หรือแม้กระทั่งใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดใหม่ให้กับประชาชนเพื่อให้สอดคล้องไปตามอุดมการณ์ชาตินิยมของลาว

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาด้านเอกสารต่าง ๆ พบว่า เพลงลาวในช่วงจินตนาการใหม่เป็นต้นมาจะได้รับความนิยมน้อยลง อันอาจจะเนื่องมาจากการเกิดขึ้นของสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างมากมาย ทั้งสื่อจากประเทศตะวันตกและสื่อของประเทศเพื่อนบ้าน (ประเทศไทย) ที่ได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อความเป็น “ชาติ” และ “ความเป็นลาว” จากพรรคฯ และรัฐบาลลาว ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ ดร. พันดวงจิต วงสา ในหนังสือเรื่อง “*ຮ່ຳ ລາວ ທີ່ມີຊື່ສຽງໃນປະຫວັດສາດລາວ*” (ภูมิใจในวัฒนธรรมลาว) เอาไว้ว่า

“ความขัดแย้งระหว่างการรักษาลักษณะ วัฒนธรรมของชาติของประชาชนบรรดาเผ่า และการ “เชื้องโยง” สาทกล แสดงออกในการใช้ภาษาเว้า (พูด) และภาษาเขียน กับการใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาสากลหรือภาษาประเทศบ้านใกล้เคียง) พวกเขาเห็นว่า: รับเอาสิ่งยอดเยี่ยมคุณค่าวัฒนธรรมของยุคสมัยใหม่ แต่ปัญหามีอยู่ว่า อันใดแม่นยำสิ่งยอดเยี่ยมต่อผู้อื่น แต่เหมาะสมกับคนลาวหรือบ่ เหมาะสมกับฮีตครองประเพณีจิตศาสตร์ของคนลาวหรือบ่ เช่น การฟ้อนจังหวะชะโล (การเต้นรำจังหวะช้าๆ) กอดกันเป็นคู่จังหวะหญิงชาย การฟ้อนบาล ที่จำเป็นต้องนุ่ง (แต่งตัว) สั้น ชุดบางๆ การกอดจูบกันต่อหน้าชุมชน การนุ่งชุดประยุกต์ของแม่ยิงที่แปนเอ็ก (โจวหน้าอก) แปนไหล่ (โจวไหล่) แปนขา (โจวขา) การย้อมผมที่โลดโผนการประดิษฐ์ดนตรี การฟ้อน การร้องเพลงแบบร่อนแรง การนุ่งถ่อ การใส่ตุ้มหูพวกผู้ชายหนุ่ม และอื่น ๆ ล้วนแต่เป็นการสู้ยิ้น (ขัดแย้ง) ทางด้านสติชาติ และการรับเอาผลสะท้อนของยุคโลกาภิวัตน์”

(ดร. พันดวงจิต วงสา, 2008:83)

จากคำกล่าวของ ดร. พันดวงจิต วงสา ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงการประพัตตินนอกกรอบของ “ความเป็นลาว” หรือการไม่ยึดมั่นในอัตลักษณ์ลาวของคนในสังคมลาวจำนวนมากในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ซึ่งการ “ละเมิด” อัตลักษณ์ลาวดังกล่าวนี้ได้ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการขัดต่อวัฒนธรรม “อันดีงามของชาติลาว” ตัวอย่างเช่น การใช้ภาษาในการเขียนและการพูด การเต้นรำในลักษณะของการกอดกันเป็นคู่ระหว่างหญิงและชาย หรือแม้กระทั่งการเต้นรำที่ผู้หญิงจะต้องใส่ชุดสั้นและบางๆ การกอดจูบกันต่อหน้าคนอื่น ๆ การแต่งกายของผู้หญิงที่จะต้องโจวหน้าอก ไหล่ ขา การทำสีผม การร้องเพลงที่มีทำนองร่อนแรง และอื่นๆ ล้วนแต่เป็นการขัดต่อ “ความเป็นลาว” ที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวนิยามทั้งสิ้น เพราะอัตลักษณ์ผู้หญิง

ลาวที่พรรคฯ นิยามในช่วงที่ทำการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศ เน้นว่า ผู้หญิงลาวมีความ “เก่งกล้า
อาจหาญสามารถสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารชาย” และอัตลักษณ์ผู้หญิงในแง่อื่นๆ ที่ทำให้ผู้หญิง
ต้องทำหน้าที่เพื่อชาติหรือในช่วงที่ประเทศลาวได้รับการปลดปล่อยใหม่ๆ อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว
ที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวนิยามก็คือ “เป็นผู้หญิงสังคมนิยม เป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม รู้รัก
ชาติ รักความเป็นลาว และเป็นคนที่รักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ” ฯลฯ และอัตลักษณ์ของ
ผู้หญิงลาวยุคจินตนาการใหม่ ก็เน้นในเรื่อง “3ดี” ดังกล่าวมาแล้วเป็นต้น

การที่ผู้หญิงลาวในปัจจุบันละเมิด “ความเป็นหญิงลาว” หรืออัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่
พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวสร้างขึ้น ยังเห็นได้จากบทเพลงลาวต่าง ๆ ที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

เพลง “ໂຮ່ໂຮ່ໂຮ່” (สาวผมทอง)

ผมดำๆ	น้องช่างมาทำให้มันด่อน
บางคนก็แดงเป็นบ่อน	โอย หน้าสอเมื่อยามเห็น
เบิ่งเป็นคนลาว	แก้มขาวๆน้อเนื้อเย็น
เส้นผมสีดำบ่อค่อยเห็น	นึกว่าเป็นคนต่างแดน
ผมดำๆ	น้องข้อมสีทองแบบเมืองนอก
เบิ่งแล้วว่างามอยู่ดอก	แต่มันออกตำราบ้านเฮา
ขามน้องเว้าจา	ก็เป็นภาษาแบบลาวๆ
น้องเอ่ยอย่าหลงมัวเมา	เหมือนเจ้าสาวอายหนุ่มผมทอง
ฮึดครองลาว	เก๋ผมเบี่ยงแพ
เคยมีมาตั้งแต่	น้องอย่าไปแห่สังคมบ้านเขา
ฮึดสิบสองคอสิบสี่	ประเพณีลาว
แม่นแต่ของกินกับเข้า	ยังมีลาบเทาป็นปลาตุกนา
ผมดำๆ	อ้าวว่ามันงามเป็นหนึ่ง
เบิ่งแล้วงามซาบซึ้ง	ใจรำพึงเสน่ห่มหาแสง
เฮาเป็นคนลาว	น้องแก้วตาอย่าหลงแสง
น้องอย่าไปหลงผมแดง	น้องหล้าคำแพงจนลืมผมดำ

บทเพลง “ໂຮ່ໂຮ່ໂຮ່” (สาวผมทอง) ดังกล่าว ขับร้องโดย อาคม สมหวัง ซึ่งเป็นเพลงที่
แต่งขึ้นมาในยุคปัจจุบันที่มีเนื้อหาออกแนวคำหาวิจารณ์ผู้หญิงลาวที่ไม่ได้ไปตามกรอบจารีต

ประเพณี “ของชาติลาว” โดยเฉพาะวัยรุ่นนวลาวที่กำลังวิ่งตามกระแสของโลกตะวันตก บทเพลงดังกล่าวนี้เป็นที่นิยมของผู้คนทั่วไปในสังคมลาว โดยเฉพาะในหมู่ผู้ชายลาว ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า เพลงดังกล่าวแต่งขึ้นมาก็เพื่อที่จะเตือนผู้หญิงลาวไม่ให้ออกจากกรอบความเป็นจารีตประเพณี “อันดีงาม” ของชาติลาว

ในกลับจากบทเพลงดังที่ได้ยกมาข้างนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงลาวจำนวนมาก กำลังเปลี่ยนไปทิศทางที่ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติลาวในหลายด้าน ตัวอย่าง เช่น การแต่งกายที่ไม่ได้นุ่งผ้าซิ่น ห่มสไบ หรือเกล้าผมตามที่เคยมีมา แต่กลับให้ความสำคัญไปกับ “ความเป็นตะวันตกมากขึ้น” โดยใส่กางเกงยีนส์หรือทำสีผมเป็นต้น ดังนั้น พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวจึงพยายามสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาว โดยเฉพาะผู้หญิงวัยรุ่นนวลาวที่กำลังวิ่งตามกระแส นิยมตะวันตกให้กับมาเห็นความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงลาวตามกรอบจารีตประเพณีของลาว โดยมีการจัดการประกวดนางงามขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2006 ซึ่งจุดประสงค์ของการจัดงานดังกล่าวก็เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้แก่คนรุ่นใหม่ได้รับรู้ถึงมรดกของชาติและสืบต่ออนุรักษ์ ความเป็นลาวตลอดไป ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะเห็นได้จากการนิยามผ่านบทเพลง “นางสาวลาว” ที่มี เนื้อหาดังต่อไปนี้

เพลง “--3/4♩ 3/4, 1 3/4,” (นางสาวลาว)

สาวงามผู้งามวิไล	งามทั้งใจและวาจา
สมกับคำที่ลือชา	เมื่อได้มาพบนาง
ร้อยยิ้มเจ้าหวานละไม	น้ำใจใสสะอาด
แสนงามมาระยาท	เจ้าอ่อนน้อมถ่อมตน
นุ่งถ้อยยังคงไว้	ใส่ใจวัฒนธรรม
อ่อนหวานยามเจ้าเอียงคำ	พาใจให้ละเมอใฝ่ฝัน
อยากอยู่เคียงข้างนางตลอดไป	แดนจำปาสาวงาม
สาวเจ้างามอย่างมีคุณค่า	เอกลักษณ์มีมา หญิงลาวจงรักษาไว้
เสียดูให้โลกฮู้(เขียดูให้โลกรู้)	ความเป็นอยู่ ประเพณีลาว
สาวลาวยุคใหม่ไม่เคยลืมไว้	สิ่งใดดีงาม
หญิงลาวผู้เก่งกล้า	มูลเชื้ออาหาญเจ้ามีมา
สูงส่งคิ่งนางฟ้า	นี้และหนาสาวลาวแห่งแดนจำปา

บทเพลง “--3/4♩ 3/4, 1 3/4,” (นางสาวลาว) ขับร้องโดย กลุ่มศิลปินวัยรุ่นนวลาว เช่น วง Sell Temple Guy Sook และ Idol ซึ่งเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้เข้าในการประกวดนางสาวลาว

โดยเฉพาะ เนื้อหาของเพลงดังกล่าว เป็นการสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาวเกี่ยวกับจารีตประเพณีของชาติลาวที่ผู้หญิงลาวยุคใหม่จะต้องรักษาไว้และเชิดชูวัฒนธรรมของชาติ

บทเพลงดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสร้างสำนึกให้ผู้หญิงลาวยุคใหม่แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะเข้ามาควบคุมและจัดการกับการประกอบสร้างความหมาย “ความเป็นผู้หญิงลาว” จากรัฐบาลลาวต่อผู้หญิงลาว โดยผลิตซ้ำความหมายของคำว่า “ความเป็นผู้หญิงลาว” ตัวอย่าง เช่น ในเนื้อหาของเพลงที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่ต้องประกอบด้วย “รอยยิ้มที่แสนหวาน มีน้ำใจใสสะอาด แสงงามมารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน นุ่งถืออย่างคงไว้ ใส่ใจวัฒนธรรม” จึงจะสมกับคำว่า “ผู้หญิงแห่งแดนจำปา” ฉะนั้นเพลงดังกล่าว จึงมีความสอดคล้องไปกับบทเพลงที่จะเสนอต่อไปนี้เพื่อเป็นการทำให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวตามอุดมคติของพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวให้มากยิ่งขึ้น อย่างเช่น

เพลง “ຊຸ່ນໄຊ້ວນ” (จำปาเมืองลาว)

โอดวงจำปา	เวลาชมน้อง
นึกเห็นพันซอ	มองเห็นหัวใจ
เฮานึกขึ้นได้	ในกลืนเจ้าหอม
เห็นสวนดอกไม้	บิดาปลูกไว้ตั้งแต่นานมา
เวลางวงเหงา	เจ้าช่วยบรรเทาเสหายโศก
เจ้าดวงจำปา	คู่เคียงเฮามาแต่ยามน้อยเอย
กลืนเจ้าสำคัญ	คิดพันหัวใจ
เป็นหน้าฮักใคร	แพงไว้เชยชม
ยามเหงาเฮาชม	โอ้จำปาหอม
เมื่อคมกลืนเจ้า	ปานพบซู้เก่าที่พราจากไป
เจ้าเป็นดอกไม้	ที่งามวิไลตั้งแต่ใดมา
เจ้าดวงจำปา	มาลาขวัญสัก ของเฮียน้อยเอย
โอดวงจำปา	บุบผาเมืองลาว
งามดังดวงดาว	ชาวลาวพึงใจ
เกิดอยู่ภายใน	ดินแดนล้านช้าง
ถ้าได้พลัดพรา	เนรเทศจากบ้านเกิดเมืองนอน
เฮียนจะเอาเจ้า	เป็นเพื่อนฮ่วมเหงา เท้าสั้นชีวา
เจ้าดวงจำปา	มาลางามยิ่งมิ่งเมืองลาวเอย

บทเพลง “ຊຳປາເມືອງລາວ” (จำปาเมืองลาว) ขับร้องโดย จันสะโหม ไพยาสิต ซึ่งเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1971 แต่ใช้ในการร้องในโอกาสต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จึงสะท้อนความหมายของ “ความเป็นผู้หึงลาว” ที่พรรคฯ และรัฐเน้นในสมัยปัจจุบันได้ด้วย เพลงนี้ได้รับการแต่งเนื้อร้องโดย มะหา พูมี จิตตะวง และ แต่งทำนองโดย อุตะมะ จุนระมะนี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพลงดังกล่าว ถูกใช้ในช่วงที่เข้าร่วมขบวนการต่อสู้กู้เอกราชคืนจากฝรั่งเศส จึงมีเนื้อหาและทำนองที่กระตุ้นความรู้สึกความรักชาติและสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการต่อสู้ นอกจากนี้ ท่าน อุตะมะ ยังได้ใช้ “ดอกจำปา” เป็นสัญลักษณ์ในการสื่อบอกถึงความรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิดของคนลาว เพลงนี้ได้แผ่ขยายไปอย่างรวดเร็วและกล่าวกันว่าสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชาติลาว หลังจากทีลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองใหม่ ผู้นำลาวทั้งหลายก็ได้พร้อมใจกันเลือกเอาดวงจำปามาเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติอีกอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” ในปัจจุบัน

เพลง “ຊຳປາເມືອງລາວ” (จำปาเมืองลาว) ได้รับความนิยมในหมู่คนลาวอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ ในกลุ่มของผู้หึงลาว เพราะจะใช้เพลงดังกล่าว ประกอบเข้าในทำพ็อนรำ “ดวงจำปา” ในเวลาที่จะต้องได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองหรือชาวต่างประเทศ เพลงและบทพ็อนดังกล่าว จะถูกใช้แสดงให้เห็นการประกอบสร้างโดยสัญลักษณ์ ของความเป็น “ชาติลาว” “ความเป็นลาว” ได้อย่างดียิ่ง

นอกจาก จะใช้แสดงให้เห็นสัญลักษณ์ ของความเป็น “ชาติลาว” “ความเป็นลาว” ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว “ดอกจำปา” ยังถูกเปรียบเหมือนกับผู้หึงลาว ที่นอกจากจะสวยเหมือนดังดอกไม้แล้ว ผู้หึงลาวยังเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติลาวอีกด้วย ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์ผู้หึง ณ ที่นี้ จะถูกใช้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อเป็นการบ่งบอกถึงลักษณะของความเป็นชาติลาว

อย่างไรก็ตาม ถ้ามองในแนวการวิเคราะห์วาทกรรมโดยมีมิติทางเพศภาวะของนักสตรีนิยมก็จะพบว่า ในสัญลักษณ์ดอกจำปานั้น มีการใส่ความหมายว่า ผู้หึงลาวต้องสวย ดังนั้น “ความสวย” จึงเป็นอัตลักษณ์หนึ่งของ “ความเป็นผู้หึงลาว” แต่ปัญหามีอยู่ว่า ผู้หึงมิได้แต่ความสวยเท่านั้นหรือ ผู้หึงลาวทุกคนจะต้องสวยด้วยหรือ สำหรับผู้หึงที่ถูกตัดสินว่าไม่สวยจะอย่างไร ถ้ามีแต่ความเก่งแต่ไม่มีความสวยผู้หึงจะมีคุณค่าหรือไม่ หรือผู้หึงจะต้องทั้งสวยทั้งเก่ง ก็ต้องมีคุณสมบัติครบทั้งสองอย่าง จึงจะมีคุณค่า เมื่อนิยามความสวยเปลี่ยนแปลงไปอย่างหลากหลาย จะทำอย่างไรกับความสวยแบบลาว และยังมีคำถามต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว รัฐจะต้องนิยามความสวยและอัตลักษณ์ของความเป็นชาติลาวกันใหม่หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพราะอัตลักษณ์ทุกอย่างรวมทั้งความเป็นชาติหรืออัตลักษณ์ชาติด้วย ล้วนไม่ตายตัว นอกจากนั้น ความหมายที่ใส่เข้า

ไปในวาทกรรมอัตลักษณ์ลาว เช่น “ดอกไม้” เป็นตัวแทนของผู้หญิงมีความหมายอย่างไรในหมู่นักสตรีนิยม การที่ผู้หญิงเปรียบเสมือนดอกไม้ทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงเครื่องประดับให้เกิดความสวยงาม หรือมิไฉนให้ผู้ชายเชยชม หรือมีความหมายที่บ่งบอกในเรื่องการเป็นวัตถุทางเพศด้วยหรือไม่ เหล่านั้นเป็นต้น

(รูป 4.3 ผู้หญิงลาวไปทำบุญที่พระธาตุหลวงที่เวียงจันทน์)

นอกจากบทเพลง “ຊຳເປີດເຜີຍ” (จำปาเมืองลาว) ที่ได้สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในพื้นที่ชาตินิยมลาวแล้ว อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวยังได้ปรากฏให้เห็นผ่านบทเพลงอื่นๆ อีกมาก ตัวอย่าง เช่น บทเพลงต่อไปนี้ ที่ผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงความพยายามในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้หญิงลาวเพื่อทำให้ผู้หญิงลาวสอดคล้องไปกับความเป็น “ชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” แบบใหม่ ซึ่งตอบสนองต่อนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของรัฐบาล สปป.ลาว อย่างเช่น

เพลง “ຊຳເປີດເຜີຍ” (เชิญเที่ยวเมืองลาว)

ขอเปิดใจ

ไขความระลึก

สู่แดนล้านช้าง

ดินแดนสดใส

ดินแดนรอยยิ้ม	ถิ่นวีรกรรม
ให้ความเป็นมิตร	แนวคิดแจ่มใส
ฝันใฝ่ศีลธรรม	พฤติกรรมเจ้าขาว
คนลาว	ทุกยุค
ดินแดนล้านช้าง	เข้าขาสาวงาม
นำใจจริง	อุดมทุกสิ่ง
ด้วยทรัพย์ในดิน	สินในพงไพร
งามแขวงภาคเหนือ	เมื่อได้พบเห็น
แสนสุขหัวใจ	ธรรมชาติสดใส
งามหลาย	เผ่าอาคา
งามหลวงพระบาง	เมืองมรดก
ของโลกวันนี้	งามสะอาดตา
ปฏิมากรรม	เมืองลาวสมสร้าง
งามตากวางซี	พูลี่ถ้ำดิง
ยกมือวันทา	โอ ช่างวันวาตสนา
เมื่อได้มา	ถิ่นนี้
เวียงจันทน์เมืองเอก	แดนเนรมิต
ประดิษฐานพระแก้ว	งามพระธาตุหลวง
เขตแขวนแดนใต้	สดใสโพธิ์
งามกำแพงหิน	วัดพูดอนโขง
คอนพะเพ็งหลี่ผี	โอ วัดพูที่สร้างมาดี
เหนือคำ	บรรยาย

บทเพลง “ÀSó-ê¼,À´õ¼” (เชญ่เที่ยวเมืองลาว) แต่งโดย วิไลศักดิ์ เมื่อปี ค.ศ.

1999 ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคฯ และ รัฐบาลลาวให้ความสำคัญกับการเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เพราะว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสร้างรายได้แก่ สปป.ลาว ฉะนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของลาว พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว จึงใช้บทเพลงดังกล่าว เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวทั้งหลายเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศลาว โดยแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ต่างๆ ของลาว ตัวอย่าง เช่น “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม คนลาวเป็นคนมีศีลธรรม มีหลวงพระบางเป็นมรดกโลก เวียงจันทน์เป็นเมืองเอกที่มีหอพระแก้ว พระธาตุหลวง ภาควัฒน์ คอนพะเพง และที่

สำคัญก็คือ ประเทศลาวมี “ข้าวขาวสาวก้งาม” ฉะนั้น จากบทเพลงดังกล่าว จะเห็นได้ถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของ “ชาติลาว”

ฉะนั้น อาจจะกล่าวอย่างสรุปว่า บทเพลงลาวทั้งหลายเหล่านี้ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่พรรคฯ และรัฐบาลลาวใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่งในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้หญิงลาว ซึ่งอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวดังกล่าว ยังถูกใช้เป็นเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงให้ถึงความเป็นชาติ และความเป็นลาวในบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ “ความทันสมัย” แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตอยู่ว่า ภายใต้สภาวะของสิ่งที่เรียกว่า “ความทันสมัย” ดังกล่าวนี้นี้ แต่ทำไมการสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในพื้นที่ชาตินิยมลาวกลับพยายามประกอบสร้างผู้หญิงลาวให้ผูกอยู่กับ “ความเป็นจาริตประเพณีของลาว” และในขณะเดียวกันผู้ชายลาวกลับถูกประกอบสร้างไปในทิศทางที่เรียกว่า “ความทันสมัย” มากกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้โดยผ่านการแต่งกายเป็นต้น

4.7 แต่งกายยังคงไว้ไว้ใจวัฒนธรรม

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ลัทธิชาตินิยมลาวใช้เป็นสัญลักษณ์เชิงการเมือง สังคมและวัฒนธรรมในการแสดงให้เห็นถึง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นลาว” ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ดังที่ได้นำเสนอผ่านวรรณกรรมและบทเพลงก่อนหน้านี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวถูกประกอบสร้างเพื่อให้สอดคล้องไปกับความเป็น “ชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” ตามที่พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวได้นิยามเอาไว้

อย่างไรก็ดี การแต่งกาย “ตามจาริตประเพณี” ของผู้หญิงลาว ตัวอย่าง เช่น “นุ่งซิ่น ห่มสไบ และเกล้าผม” ที่เป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างสำนึก “ความเป็นผู้หญิงลาว” ที่สำคัญให้กับผู้หญิงลาวเพื่อทำให้ผู้หญิงลาวทั้งหลายเหล่านั้นมีวิถีคิด มีวิถีปฏิบัติและการแสดงออกถึง “ความเป็นลาว” ต่อสายตาของคนทั้งหลายในสังคมลาว ซึ่งสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ยังได้สอดคล้องไปกับคำพูดของ ดร. สะนัน จุนละมะณี ที่ว่ากล่าวเอาไว้ว่า

“การนุ่งซิ่นของแม่หญิงลาวในทุกวันนี้ (การนุ่งซิ่นของผู้หญิงลาวทุกวันนี้) บ่งชี้แต่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของแม่หญิงลาวเท่านั้น แต่หากยังแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติลาวนำอีกด้วย เพราะไม่มีประเทศชาติใดในโลก นุ่งซิ่น คือแม่หญิงลาว”

(ดร. สะนัน จุนละมะณี, 2006)

จากคำกล่าวของ ดร. สะนันทน์ จุลละมะณี ดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนุ่งผืนซิ่นของแม่หญิงลาวในปัจจุบันนี้มีบทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างสูงต่อรัฐบาลลาว เพราะการแต่งกายด้วยผ้าซิ่นไม่ใช่เพียงแค่แสดงให้เห็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในสังคมลาวเพียงเท่านั้น แต่หากการแต่งกาย (การนุ่งผ้าซิ่น) ของผู้หญิงลาว ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ในเชิงสัญลักษณ์ เชิงการเมือง สังคมและวัฒนธรรมของชาติลาวที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาติลาวในประชาคมโลก อย่างสำคัญอีกด้วย

ฉะนั้น สิ่งดังกล่าวจึงสอดคล้องไปกับตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายในสังคมลาวในปัจจุบัน นั่นก็คือ การประกวด “นางสาวลาวอาพอนลาว” (นางสาวลาว อาภรณ์ลาว) ซึ่งถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2006 ผู้รับผิดชอบการเขียนโครงการ การประกวด “นางสาวอาพอนลาว” คือสหพันธ์แม่ยี่งลาวตั้งแต่ปี 2006-2010 และได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลลาวเพื่อดำเนินงานจัดตั้งการประกวดดังกล่าว วัตถุประสงค์ของการจัดการประกวดก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติลาวให้คงอยู่คู่กับผู้หญิงลาวตลอดไป

(รูป 4.4 นางสาว “อาพอนลาว” ประจำปี พ.ศ.2550)

นอกจากตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการแต่งกายของผู้หญิงลาวแล้ว สิ่งสำคัญที่เห็นเป็นรูปธรรมอีกประการหนึ่งก็คือ งานประเพณีประจำชาติลาวต่างๆ ของลาว ตัวอย่าง เช่น งานบุญพระธาตุหลวง ซึ่งจะถูกจัดขึ้นทุก ๆ ปี ในลาว ซึ่งตามประเพณีของลาว

แล้วจะมีการตักบาต (ใส่บาตร) และแห่ปราสาทผึ้ง ซึ่งในงานดังกล่าว ผู้หญิงลาวจะให้ความสำคัญกับการแต่งกายตามจารีตประเพณีเป็นพิเศษ เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงจารีตประเพณี “อันดีงามของลาว” ที่มีแต่ดั้งเดิม ซึ่งผู้หญิงลาวเกือบทุกคนจะต้องยึดถือและปฏิบัติกันมา

(รูป 4.5 ผู้หญิงลาวที่ไปทำบุญแห่ปราสาทผึ้งที่พระธาตุหลวง เวียงจันทน์)

(รูป 4.6 ผู้หญิงลาวที่ไปทำบุญแห่ปราสาทผึ้งที่พระธาตุหลวง เวียงจันทน์)

สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ ภายในงานประเพณีดังกล่าว คณะกรรมการจัดตั้งงาน ประเพณีบุญพระธาตุหลวงพร้อมกับทางภาครัฐบาลลาวจะมีการโฆษณาเผยแพร่วัฒนธรรมของลาว โดยการติดโปสเตอร์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการอธิบายถึงความสำคัญของงานประเพณีดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแต่งกายตามจารีตของผู้หญิงลาว ซึ่งจะมีป้ายบอกว่า “ $\frac{1}{2}\text{A}^2\text{-O}\frac{3}{4}$, $\text{g}\text{C}\text{E}\frac{1}{2}\text{-}\frac{3}{4}\text{E}\text{C}\frac{3}{4}$, $\text{A}\text{'E}\text{'}\text{O}\text{C}\frac{3}{4}$, $\text{Y}\text{E}\text{O}\text{C}\text{-}\text{E}\text{C}\text{I}\text{'TM-}\text{A}\text{C}\frac{3}{4}\text{A}^1$, $\text{E}\text{C}\frac{3}{4}\text{C}\text{I}\text{'}, \text{C}\text{'}$ ” (ประเพณีลาว วัฒนธรรมลาว ผู้หญิงลาวนุ่งผ้าซิ่น เข้าไหว้พระธาตุหลวง) ซึ่งข้อความที่ยกขึ้นมาอ้างดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นชุดคำอธิบายหรือ การให้ความหมายของ “ความเป็นลาว” ที่ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาว เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง “การเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ชาติลาว” อีกด้วย

(รูป 4.7 ป้ายรณรงค์ให้ผู้หญิงลาวนุ่งผ้าซิ่นเข้าไหว้พระธาตุหลวง)

⁸ “ประเพณีลาว วัฒนธรรมลาว ผู้หญิงลาวต้องนุ่งผ้าซิ่น” เป็นคำพูดที่ปรากฏอยู่ตามป้ายโฆษณาที่ตั้งอยู่ตามบริเวณหน้าวัดพระธาตุหลวง ที่เวียงจันทน์ ซึ่งเป็นงานบุญตักบาตรพระธาตุหลวงของลาวที่ถือได้ว่ายิ่งใหญ่ที่สุดของลาวที่จะต้องได้จัดขึ้นทุกๆ ปี ในแต่ละปีจะมีคนมานมัสการจากทั่วประเทศ เป็นหลายๆพันคน เป็นงานประเพณีที่สำคัญที่ทุกคนจะไปร่วมทำบุญตักบาตร การแต่งกายตามวัฒนธรรมและประเพณีเป็นสิ่งที่คุณลาวให้ความสำคัญมากการที่แม่ยั้งลาวนุ่งซิ่นจึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติลาว นี่คื วาทกรรมชุด “ชาตินิยม” และ “ประเพณีนิยม” นั่นเอง

$(1 \div 2 \tilde{n} - \gg \tilde{n} \odot \pounds^{1/2-1/2}, \ddot{o} \alpha,$

นอกจากจะปลูกฝัง “ความเป็นลาว” ให้แก่ชาวลาวทั่วไปแล้ว พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว ยังพยายามสร้างสำนึกความเป็นชาติและความเป็นลาวให้กับผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลาวด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากแนวความคิดที่ว่า “ชาติลาวประกอบหลายชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและมูลเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ที่รวมเข้ากันเป็นมรดกชาติ เป็นพื้นฐานทางด้านจิตใจซึ่งทำให้ชาติลาวยืนหยัดต่อไป” ฉะนั้น ผู้หญิงลาวควรมีหน้าที่ในการปกป้องรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม “อันดงามของชาติลาว” ตลอดไป

ด้วยเหตุนี้ อาจจะกล่าวโดยสรุปว่า การแต่งกายตามจารีตประเพณีของผู้หญิงลาว (ลาว ลุ่ม) คงได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญของพรรคฯ และรัฐบาลลาว นอกจากใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้หญิงลาวเพื่อทำให้ผู้หญิงลาวมีสำนึกความเป็น ชาติลาว และ ความเป็นลาวแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ทาง การเมืองเพื่อแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาติลาวอีกในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน แต่ ในขณะเดียวกัน ได้ทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ของเผ่าอื่นถูกปกปิด (Invisible) ด้วยชาตินิยมกระแส หลัก ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นหันมาให้ความสำคัญกับการแต่งกายด้วยผ้าซิ่น

มากกว่าชุดประจำเผ่าของตน ดังนั้น การแต่งกายตามจารีตดังกล่าว ไม่เพียงแต่บ่งบอกถึงอำนาจ รัฐบาลลาวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชาติลาวอีกด้วย ตรงนี้อาจเป็น “ดาบสองคม” คือ มีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ต่ออำนาจ/ความรู้ที่ประกอบเข้าเป็นรัฐในขณะนี้

4.8 สรุป

ภายหลังการปฏิวัตินโยบายจินตนาการใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านตามมา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ มีการเกิดขึ้นของสื่อประเภท ต่าง ๆ อย่างมากมายทั้งสื่อภายในและสื่อจากต่างประเทศที่ทะลักเข้ามาพร้อมกับวาทกรรมมากมายหลากหลายชุดที่ขัดแย้งกับวิถีคิดของรัฐบาลลาวจนมีการสรุปว่า ส่งผลต่อวัฒนธรรมอัน “ดั้งเดิม” ของชาติลาว ฉะนั้น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาว จึงพยายามตอบโต้ ขัดขึ้น และต่อรอง ด้วยการส่งเสริมจารีตประเพณีวัฒนธรรมของลาวให้กลับมาได้รับความนิยมในหมู่คนลาว เพราะเชื่อว่า จารีตประเพณีวัฒนธรรมของลาวจะช่วยให้คนลาวภูมิใจในวัฒนธรรมประจำชาติ จนเกิดความรักความผูกพันกับ “ชาติลาว” และ “ความเป็นลาว” มากขึ้น สามารถต่อต้านต่อความยากลำบากต่าง ๆ เพื่อสร้าง “ชาติลาว” ให้มั่นคง และเจริญรุ่งเรือง ขณะเดียวกันการยึดมั่นในจารีตประเพณียังช่วยให้ประชาชนลาวยอมรับความล่าช้าในการเปลี่ยนแปลงสังคมลาวให้มีความเสมอภาค โดยไม่เรียกร้องให้พรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวทำการปฏิวัติอย่างต่อเนื่อง ตรงกันข้าม หากคนลาวไม่ยึดมั่นในจารีตประเพณีเดิม แต่มีแนวความคิดแบบเสรีนิยมหรือสังคมนิยม ก็จะไม่ยอมรับระบอบการเมืองแบบรวมศูนย์อำนาจที่อยู่ในมือของพรรคฯ อีกต่อไป นอกจากนี้ จารีตประเพณีลาวรวมทั้งการแต่งกายยังเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งพรรคฯ และรัฐบาล สปป.ลาวส่งเสริมอย่างมาก เพราะเกิดจากความเชื่อว่า จารีตประเพณีลาวทำให้ลาวมี “เอกลักษณ์” ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

วรรณกรรม บทเพลง และการแต่งกายของผู้หญิงลาว ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และทรงประสิทธิภาพอย่างหนึ่งในการสร้างสำนึกความเป็นชาติและความเป็นลาวให้กับผู้หญิงลาว เพื่อทำให้ชาติลาวและความเป็นลาวยั่งยืนต่อไป ดังจะเห็นได้ผ่านการศึกษาเนื้อหาของตัวบทต่าง ๆ (Texts) เช่น วรรณกรรม บทเพลง การแต่งกาย และนโยบายข้างต้นนั้น พบว่า อัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในช่วงแรกของการปลดปล่อยประเทศ ซึ่งอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวเน้นไปที่ความ “เก่งกล้า ขอมเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำนา ทำไร่ก็เก่ง เป็นทหารก็ได้ เป็นหมอาก็เก่ง” เป็นต้น แตกต่างไปจากอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวในปัจจุบันที่เน้นไปกับ

ความ “ความทันสมัยมากขึ้น” ตัวอย่างเช่น การแต่งกาย แต่ในขณะเดียวกัน อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวยังผูกพันกับสิ่งที่เป็นจารีตประเพณี ดังจะเห็นได้จาก การแต่งกายตามจารีตประเพณี (นุ่งซิ่น เกล้าผม และห่มสไบ) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้ง ความไม่ลงตัว ความไม่แน่นอน ระหว่างอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวและอัตลักษณ์ของชาติลาวที่ถูกประกอบสร้างขึ้นบนพื้นฐานของลัทธิชาตินิยมที่มีลักษณะจารีตนิยมกับบริบทของ “ความทันสมัย” ที่รัฐบาล สปป.ลาวรับเข้ามาในยุคจินตนาการใหม่

อนึ่ง นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่มีความแตกต่างไปจากอัตลักษณ์ของผู้หญิงลาวในช่วงแรก ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสำนึกให้กับผู้หญิงลาวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นชาติพันธุ์ของเผ่าอื่นถูกปกปิด ทำให้ “การมองไม่เห็น” (Invisible) ด้วยกระแสชาตินิยมกระแสหลัก ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นหันมาให้ความสำคัญกับการแต่งกายด้วยผ้าซิ่นมากกว่าชุดประจำเผ่าของตน ปรากฏการณ์เช่นนี้อาจส่งผลให้เกิดความสูญเสียความหลากหลายทางวัฒนธรรมและขัดแย้งกับวาทกรรม “ชาติลาว” ที่รัฐบาล สปป.ลาวเน้นว่าเป็นชาติที่ประกอบขึ้นด้วยชนเผ่าต่าง ๆ หลากหลายชนเผ่าอีกด้วย

อย่างไรก็ดี เอกลักษณ์ (อัตลักษณ์) และ ความหมายในความคิดของฟูโกต์นั้น เป็นเรื่องของการใช้อำนาจและความรุนแรงเข้าไปบังคับยึดเหนี่ยวให้เป็นวาทกรรมชุดหนึ่งและขณะเดียวกันวาทกรรมดังกล่าว นั้นก็จะเก็บกด บดบัง ปิดกั้น ขจัด หรือทำลายมิให้สิ่งที่แตกต่างไปจากเอกลักษณ์และความหมายของสิ่งที่วาทกรรมนั้นสร้างขึ้นมาปรากฏตัวขึ้น มากกว่าเป็นเรื่องของการผูกติดกันอย่างเหนียวแน่นของคุณสมบัติเฉพาะ (Attributes) บางอย่างในตัวของสิ่งเหล่านั้นเอง ที่ทำให้เป็นอยู่อย่างที่เข้าใจกัน

ดังนั้น เมื่อเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวไปกับอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวหรือการนิยามความหมายผู้หญิงลาวโดยรัฐบาลลาวตามแนวคิดของ ฟูโกต์ แล้ว การประกอบสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาว ก็เปรียบเสมือนเป็นการใช้อำนาจและความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่เข้าไปบังคับหรือยึดเหนี่ยวให้เป็นวาทกรรมชุดหนึ่ง ซึ่งวาทกรรมดังกล่าว ก็จะเก็บกด บดบัง ปิดกั้น ขจัดหรือทำลายสิ่งที่แตกต่างไปจากอัตลักษณ์หรือความหมายของวาทกรรมนั้นที่สร้างขึ้นมากกว่าเป็นเรื่องของคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างของผู้หญิงลาวที่ทำให้เป็นอยู่อย่างที่เข้าใจ ฉะนั้น อัตลักษณ์ผู้หญิงลาวที่รัฐบาลลาวประกอบสร้างขึ้นมดังกล่าว ไม่เพียงแต่เก็บกด บดบัง ปิดกั้น ขจัด หรือทำลายมิให้สิ่งที่แตกต่างไปจากเอกลักษณ์และความหมายของสิ่งที่วาทกรรมนั้นสร้างขึ้น